SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

No. 39. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 2, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го БЕРЕЗНЯ 1989 Ч. 39. РІК XCVI.

ПЕРЕСЛІДУЮТЬ Л. ЛУК'ЯНЕНКА І В. ЧОРНОВОЛА

Київ (ПС УГС). — У четвер, 3-го лютого ц. р., прибув до столиці своєї батьківщини голова Української Гельсінкської Спілки Левко Лук'яненко. Київські друзі радо відзначили, що 28-річне ув'язнення не зламало українського правозахисника ні фізично, ні духовно.

Уже наступного дня в помешканні Миколи Горбаля відбулося засідання Всеукраїнської координаційної ради УГС, на якому виявилася конструктивна дієздатність цього керівного органу та відсутність у ньому будь-яких принципових розбіжностей.

Увечері на щомісячних зборах київської філії Української Гельсінкської Спілки почесними гостями були: Оксана Мешко, яка повернулася з 11-місячної подорожі до Австралії та ЗСА; Іван Кандиба, що також після 28-річного позбавлення волі повернувся до Львова восени минулого року; Микола Матусевич, який щойно повернувся із сибірського заслання. Усіх прикро вразила вістка, що на зустріч не змогли прийти Левко Лук'яненко і Вячеслав Чорновіл: на вул. Верболозній їх несподівано оточили напасники, що повистрибували з чотирьох автомобілів без номерних знаків, грубо заштовхнули їх у машини, не даючи жадних пояснень, і повезли невідомо куди.

Після привітання гостей хлібом-сіллю, квітами і пам'ятними подарунками прозвучав гимн „Боже великий, єдиний, нам Україну храни" і слово взяла О. Мешко. Присутні уважно слухали її спогади про діяльність Української Гельсінкської Групи в 1970-х роках. О. Мешко поділилася своїми враженнями щодо життя українців у діяспорі. Хвилею оплесків схвалили члени спілки її шанобливий відгук про Світовий Конґрес Вільних Українців.

І. Кандиба розповів про жорстоке засудження на початку 1960-х років групи Фундаторів Української Робітничо-Селянської Партії. З дружніми діловими порадами звернувся до товариства завжди енергійний і прудкий на думку М. Матусевич. На закінчення офіційної програми вечора, яку довелося скоротити, о. Ярослав Лесів відправив Молебень, після чого з патріотичними піснями виступила група Товариства „Громада", а також самодіяльний композитор Вадим Смогитель.

Учасники зборів одностайно вирішили негайно надіслати телеграму генеральному секретареві ЦК КПСС такого змісту:

„Сьогодні, 4-го лютого о 17-й годині, були підступно схоплені серед вулиці керівники Української Гельсінкської Спілки Левко Лук'яненко і Вячеслав Чорновіл, які йшли на збори свого громадського об'єднання. Вимагаємо негайно їх звільнити, покласти край бандитським методам розправи з людьми, якщо держава справді йде до правової"

Від імени 70 учасників зборів виконавчий секретар УГС Микола Горбаль — голова київської філії УГС Олесь Шевченко".

Було вже по 10-ій, коли спілчани та їхні гості усі, як один вирушили до Міської ради народних депутатів вимагати звільнення незаконно затриманих. Делеґацію з п'ятьох осіб — М. Горбаль. Н. Лук'яненко, О. Мешко, О. Сергієнко, О. Шевченко — прийняли досить толерантно і на подану за'яву негайно звернулися із запитами до Управління внутрішніх справ і до КГБ. Незабаром черговий УВС, майор Владика, і КҐБ, майор Шеверда, відповіли, що серед затриманих у Києві в неділю зазначених осіб

(Закінчення на ст. 6-ій)

ХОЧУТЬ СПІВПРАЦЮВАТИ З НАУКОВЦЯМИ ДІЯСПОРИ

Київ. — У понеділок, 27-го лютго ц.р., київське радіо повідомило, що діялог між ученими та істориками України й діяспори з приводу досліджень Великого голоду вже започатковано. Про це розповів заступник директора Інституту історії АН України Ігор Хворостяний.

„До нас приїздили фахівці із ЗСА і Канди, наприклад, Г. Грабович з Гарвардського університету, П. Маґочий з Торонтонського університету та інші. На днях я отримав лист з Едмонтону від директора Канадського Інституту Українських Студій Богдана Кравченка з пропозицією про співпрацю". Далі Хворостяний розповів, що заплянувано видати матеріяли про демографічні наслідки Великого голоду в Україні. Він також висловив сподівання, що така співпраця буде розвиватися і принесе користь українській справі.

Після його виступу диктор київського радіо звернула увагу, що подібної думки дотримуються й багато науковців та громадських діячів серед українців на Заході. „Ось що, примі ром, пише у своїй статті, надрукованій у щоденнику „Свобода" — Сполучені Штати Америки — голова Українського Демократичного Руху, колишній викладач Коннектикатського університету, Михайло Воскобійник. Говорячи про дослідження вченими України білих плям історії, він зазначає: Тепер гласність дозволяє їх виповнити, наприклад, голод 1932-33 років. Відмінності не мусять бути перешкодою до співдружности наукових діячів. Контакти треба поширювати, а не уникати їх. Не одна ще добра ідея чекає на наші взаємні доповнення".

Диктор київського радіо вела передачу під заголовком „Чи вдасться історикам об'єднати зусилля?"

У Гарварді вийшла праця д-ра З. Когута

Кеймбридж, Масс. (ФКУ). — У видавництві Гарвардського університету вийшла книжка д-ра Зенона Е. Когута п.з. „Російський централізм і автономія України: Включення гетьманщини в імперію", на досі малодосліджену тему історії України про ліквідацію автономії Гетьманщини. Увагу в ній зосереджено на періоді, що починається ліквідацією українських автономних установ за правління Катерини II (1762-96) і завершується у 1830-их роках коли українське суспільство було включене до загальноімперської системи. В книжці розглядається три головні проблеми: політика Росії щодо Гетьманщини, реакція українського суспільства на скасування автономії і, врешті, наслідки ліквідації автономного устрою для самої України, так і для Росії.

Не маючи дозволу на доступ до архівів СССР, д-р Когут використовував переважно видруковані ще в минулому столітті джерела, які сьогодні зберігаються між рідкісними книжка-

(Закінчення на ст. 6-ій)

Кремлівські режимники залицяються до Ірану

Нікосія, Капр. — Агентство Асеошієйтед Пресс й інші агентства та кореспонденти присвятили чимало місця і часу поїздці міністра закордонних справ СССР Едуарда А. Шеварднадзе на Близький Схід, а зокрема його відвідинам Теграну і зустрічі з тамошнім диктатором у священичій рясі аятоллою Хомейні. На летовищі в Теграні совєтського міністра і його почот зустрічала велика іранська делеґація на чолі з міністром закордонних справ Алі Акбаром Веляті.

Е. Шеварднадзе прийняв на послуханні духовний керівник Ірану (так формально називають вбивцю Хомейні), і між ними двома відбулась довша засекречена розмова, яка, згідно з опінією політичних спостерігачів вказує, на залицяння Москви до Ірану. Кореспонденти підкреслюють, що Хомейні вже давно не приймав жадних закордонних гостей, а зокрема не приймав на послуханні міністрів закордонних справ. Розмова Хомейні із Шеварднадзе вказує, що Іран починає також міняти свою політику у відношенні до комуномосковської імперії.

У передачі тегранського радіо переловленого в Нікосії на Кипрі говориться, що Шеварднадзе привіз для іранського імама особистого листа від генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Міхаїла Ґорбачова. Хомейні також свого часу послав був листа для М. Ґорбачова спеціяльним посланцем у якому він дораджував совєтським керівникам вивчати іслям, замість старих заялозених доґм комунізму.

Зустріч між Хомейні і Шеварднадзе тривала повних півтори години. Після зустрічі совєтський міністер заявив, що обидві країни знаходяться на новій дорозі порозуміння і у новому періоді співпраці. Хомейні зі своєї сторони привітав СССР у зв'язку з виведенням совєтських військ з Афганістану і заявив, що співпраця Ірану і СССР дасть можливість прихильникам ісляму відбити наступ „диявольських сил Заходу".

Західні коментатори підкреслюють, що візита Шеварднадзе до Ірану відбулася в атмосфері відновленої політики детанту з країнами Заходу і виданого Хомейні смертного вироку для британського письменника Салмано Рушді за його книжку „Диявольські вірші", яку мусулмани вважають образою іслямських святощів. В офіційних повідомленнях говориться, що питання виданої смертної кари і книга не була предметом розмов між Хомейні і Шеварднадзе, хоч про це, на передодні виїзду, була розмова між совєтськими і британськими представниками.

Треба сподіватися, кажуть спостерігачі, що ще багато справ із довгої розмови виявиться пізніше. Тим часом, міністер закордонних справ СССР, завершивши свою поїздку по країнах Близького Сходу, повернувся до Москви.

ІРАН ПОГРОЖУЄ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Тегран, Іран. — Іранське інформаційне агенство ІРНА повідомило про можливість різравння дипломатичних зв'язків між Теграном і Лондоном, якщо Великобританія не прилучиться до загального світового бойкоту книжки британського письменника Сальмана Рушді п. з. „Диявольські вірші".

Прем'єр-міністер Великобританії Марґрет Тачер покищо не зайняла виразного становища до цих погроз, але інші члени кабінету й парляменту домагаються далі від аятолли Хомені, іранського диктатора, щоб він негайно відкликав виданий ним присуд смерти на письменника Рушді, бо в цьому випадку не йдеться тільки про самого Рушді, але про свободу слова взагалі. „Письменники не можуть працювати у страху перед Хомейні чи йому подібним", — заявляють британські члени парляменту й уряду.

Натомість в іранському парляменті відбувся „шов" голосування над справою зірвання дипломатичних зв'язків не тільки з Великобританією, але також з іншими державами, які н е заборонять в себе розповсюдження книжки Рушді і не засудять його „образливих для Ісляму віршів".

М. Тачер, в порозумінні зі Скотлянд Ярдом, наказала взяти під стислу охорону письменника Рушді і його родину, які живуть у неназваній місцевості. Лондон плянує вийти з цією справою на форум Об'єднаних Націй, передати зажалення до Світової спілки письменників і домагатися від них засуду поведінки радикальних диктаторів ісляму, які при допомозі терору збираються керувати світом і наказувати іншим державам, що їм можна, а що їм не можна робити.

Британські чинники намагалися полагодити цю справу за посередництвом совєтського міністра закордонних справ Едуарда А. Шеверднадзе, який зустрівчався і розмовляв на протязі півтори години з аятоллою Хомейні, але, як пізніше стало відомо, Шеварднадзе, не відомо з тактичних чи інших міркувань, взагалі не підносив цієї справи у розмові з іранськими високими керівниками. В Москві представник інформаційного відділу в міністерстві закордонних справ Геннадій Ґерасімов заявив, що совєтські керівники побоюються за поширення британсько-іранського конфлікту на інші держави світу.

Тегран натомість вимагає від Лондону формального перепрошення „за образу ісляму" писанням Рушді, який є британським громадянином і тому за його поступовання держава, у якій він живе, повинна взяти повну відповідальність і понести політичні консеквенції. Якщо за один тиждень Великобританія не перепросить представників Ісляму за книжку Рушді, — говориться у повідомленні ІРНА, то Іран розірве дипломатичні зв'язки з Лондоном, як також з кожною іншою країною, яка оборонятиме права Рушді писати так, як це йому подобається. Очевидно, іранські диктатори не розуміють, або не хочуть розуміти свободи слова і друку, які панують в суто демократичних країнах світу.

Покищо Великобританія і 11 інших европейських країн, членів Европейської економічної спільноти, відтягнули тимчасово своїх амбасадорів з приводу засуду Хомейні, повністю солідаризуючись зі становищем Великобританії.

В Китаї зникають пам'ятники Мао

Пекін, КНР. — Орган ЦК китайської Комуністичної партії газета „Женьміньжібао" опублікувала статтю, що різко засуджує політику Мао Джедонга. В статті сказано що „він зробив величезні помилки, які стали трагедією для народу і країни. Він став автором історичної трагедії".

Ще в 1978 році, коли в Китаї починалася перебудова, офіційні чинники оголосили, що Мао був правий лише на 70 відсотків. Але Денґ Шіопінґ сказав тоді: „Ми ніколи не вчинимо з Мао так, як в СССР зробили зі Сталіном".

Проте зі зміною часу міняється й оцінка заслуг Мао. Якщо два роки тому критикувати його вважалося жахливим злочином, то тепер це сприймається цілком нормально. Американський журналіст, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Ніколас Крістоф, повідомляє, що критика Мао з'явилася в інших періодичних виданнях, але центральна і найпоширеніша газета в Китаї опублікувала такий матеріял вперше.

Про падіння ідей Мао свідчить і те, що з площ китайських міст поступово зникают його пам'ятники, а зі стін кабінетів партійних працівників зникають його портрети. Зник також величезний пам'ятник Мао розміром триповерхового будинку. Цей пам'ятник стояв у подвір'ї Пекінського університету. Все більшою рідкістю стають червоні книжечки Мао, що видавалися мільйонними тиражами. Те ж саме відбувається й зі значками, на котрих зображено Мао.

Кореспондент розповідає про одного китайського інтеліґента, що постраждав від „культурної революції", але однак зібрав велику колекцію значків з зображенням Мао, так йому ненависного. Можливо згодом ця колекція стане великою цінністю, зазначує журналіст. Тіло Мао покищо не викинуто з Мавзолею, але висловлюються думки, що мавзолей скоро закриють.

Померла М. Мудрик

Торонто — Тут у вівторок, 28-го лютого ц.р., померла на 88-му році життя відома громадська і пластова діячка Марія Мудрик, дружина св.п. директора Маслосоюзу у Львові Андрія Мудрика.

М. Мудрик учителювала в Україні і на поселеннях, від молодих років була активною пластункою, останньо членкою 1-го Куреня ім. Тисовських, в Торонто активним членом Комітету Стрийщини.

Залишила в смутку дві доні, відому письменницю Ніну Мудрик-Мриц і Володимиру Демків, та троє внуків.

Похорони сл.п. М. Мудрик відбудуться в п'ятницю, 3-го березня ц.р.

Починають програми в Українському Музеї в Ню Йорку

Ню Йорк (УМ). — Виготовлення українських писанок в Українському Музеї відбудеться 12-го, 18-го і 19-го березня. Діти і дорослі матимуть нагоду навчитися писати писанки, або вдосконалити своє уміння виготовляти писанки з традиційними українськими мотивами. Зайняття відбуватимуться що суботи і в неділю, по два на день від 9:30 ранку і від 1:30 до 4:30 по полунді. Плата за одне зайняття: дорослі — 10 дол., пенсіонери і студенти від 16 років — 8.50 дол., члени музею — 8 дол., діти від 12 до 16 років — безплатно.

Покази техніки писання українських писанок відбудуться 5-го і 25-го березня. Досвідчені писанчарки демонструватимуть процес виготовлення високомистецьких писанок. Також буде показаний нагороджений фільм Славка Новицького „Писанка". Програма триватиме безперервно протягом двох днів від 1-ої до 5-ої год. по полудні. Вступ: нечлени 2.50 дол., члени, пенсіонери і студенти — 2 дол., діти до 12 років — безплатно.

Програми про українські великодні звичаї відбудуться 4-го березня і 8-го квітня. Два зайняття для дорослих і молоді від 16 років. Учасники ознайомляться з українськими великодніми традиціями та практично навчаться пекти паски. Час: 10 год. ранку до 1ої по полудні. Плата за навчання: дорослі — 8 дол., пенсіонери і студенти — 5 дол., члени дістають 15 відсотків знижки.

ІЗ ЩОТИЖНЕВОЇ ХРОНІКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ УГС

У середу, 18го січня, члени громадського комітету захисту Анатолія Ільченка Іван Макар, Степан Гура і Єлена Чернова-Данієлян відвідали Миколаївську обласну психолікарню номер 1, в якій з 23-го грудня 1988 року знемагає замкнений каґебістами за правозахисну діяльність член УГС Анатолій Ільченко. Побачитися з Ільченком членам комітету не дозволили, покликавшись на те, що в першому відділенні, де його поміщено — протигрипо вий карантин (табличка з написом „карантин" чомусь висіла тільки на дверях першого відділення). Не вдалося довідатись і якими препаратами „оздоровляють" Ільченка, бо не було лікуючого лікаря, а покликати медсестру, яка дає препарати, лікар-ординатор Григорій Зуєнко відмовився, заявивши, що Ільченкові нічого поганого не роблять. Того ж дня І. Макар, С. Гура, Є. Чернова-Данієлян побували у Миколаївській обласній прокуратурі, де розмовляли із заступником прокурора области Леонідом Каптановим. Він заявив, що ні прокуратурі, ні міліції про Ільченка нічого не відомо, отже він перейшов через КҐБ. Члени комітету повідомили Каптанова, що справою Ільченка займатимуться американські психіятри, які мають прибути в СССР, і вручили йому заяву з вимогою перевірити законність утримування А. Ільченка у психолікарні.

18-го січня інженер Владислав Коржов подав адміністрації львівського виробничого об'єднання „ Алмазінструмент" заяву з кількома десятками підписів з вимогою організувати збори по висуненню кандидатів у народні депутати СССР. Керівництво об'єднання проводити збори не хотіло і 24-го січня, в останній день висунення кандидатів, запросило Коржова на Раду трудового колективу, де голова ради, старший майстер Волчастий, начальник відділу кадрів Михайленко, завідуючий виробництвом Жданов, директор об'єднання Скоропад, парторг Голубков та інші заявили йому, що збори не потрібні і що кандидатура Ростислава Братуня, якого збиралися висунути робітники, не підходить.

Стало відомо про те, що 22-го січня в газеті „Вашінгтон Пост" появилася стаття на українську тематику.

24-го січня власний кореспондент газети „Правда України" у Львові Жанна Руденко, телефон: 42-71-95, і завідуючий міжнародним відділом цієї ж газети Міхаїл Дерінов зустрілися у Львові із членами Всеукраїнської координаційної ради В'ячеславом Чорноволом та Михайлом Горинем і взяли в них інтерв'ю.

Під час розмови Руденко і Данілов, між іншим, звинуватили Пресову службу УГС в наклепі. Вони заявили, що в листку Пресової служби, де розповідається про розіґнаний міліцією львівський мітинґ 1-го вересня 1988 року, говориться про побиття в Ленінському райвідділі міліції Львова двох юнаків, учасників мітингу Юрія Дячишина і Олеся Хоми, а це не відповідає дійсності, бо міліціонери Ленінського районного відділу міліції засвідчили, що нікого не били. Таке безапеляційне довір'я кореспондентів „Правди України" до компромітованих органів правосуддя не може не дивувати.

27-го січня у львівській газеті „Вільна Україна" надруковано статтю секретаря міськкому партії Мартинюка „Поміркуємо спільно", в якій автор злісно нападає на Українську Гельсінкську Спілку та її лідерів, висловлює невдоволення, що Т-во Рідної Мови ім. Шевченка не виключає членів УГС із своїх рядів. Лють викликають в автора і деякі пункти з резо-

(Закінчення на ст. 6-ій)

ВІДПРАВА В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтонн, Н.Дж. (а. д.) — В неділю, 5-го березня ц.р., о год. 9:30 ранку, тут у православній церкві св. Тройці, при Лайонс авеню в Ірвінґтоні буде відслужена Архиєрейська Служба Божа, яку звеличить Владика Антоній, Єпископ Української Православної Церкви в ЗСА, в сослуженні настоятеля парафії о. митрата Сергія Непреля, о. протодиякона Володимира Поліщука та довколишнього духовенства, як рівнож церковного хору ім. Д. Бортнянського під орудою інж. Д. Олійника. Після Служби Божої, Владика Антоній заприсяже новообраний Парафіяльний уряд на 1989 рік. З цієї нагоди в парафіяльній залі відбудеться передзапусний обід з мистецькою програмою.

У СВІТІ

КОЛИШНІЙ СОВЄТСЬКИЙ дисидент Анатолій Щаранський заявив, що Ізраїль не повинен іти назустріч вимогам Совєтського Союзу і годитися на діялог з Палестинською Визвольною Організацією та на скликання міжнародної мирної конференції у справі Близького Сходу заради того, щоб Совєтський Союз відновив дипломатичні відносини з Ізраїлем. Виступаючи на пресовій конференції, А. Щаранський сказав, що тепер Москва хоче відновити відносини з Ізраїлем для того, щоб їй була надана можливість віліґравати у мирному процесі на Близькому Сході не меншу ролю, ніж Вашінґтон. „Відновлення дипломатичних відносин з Ізраїлем тепер є в інтересах Совєтського Союзу, — сказав він. — Було б великою помилкою зі сторони Ізраїля вступати в гру зі Совєтським Союзом і приймати його попередні умови". А. Щаранський, який провів дев'ять років у тюрмах і концтаборах Совєтського Союзу за свою правозахисну діяльність, підкреслив, що совєтський лідер Міхаїл Ґорбачов зацікавлений у відновленні відносин з Ізраїлем ще й тому, що це допоможе йому встановити більш тісні відносини зі З'єднаними Стейтами.

СКАНДАЛ НАВКОЛО РОМАНУ Сальмана Рушді „Диявольські вірші" не затихає. У неділю, 26-го лютого, в Ливані та Ірані відбулися багатотисячні демонстрації мусулманів-шиїтів на знак підтримки смертного вироку, винесеного духовним лідером Ірану аятоллою Хомейні проти автора роману і його видавця. Під час такої демонстрації в індійському місті Шрінаґал стався зудар демонстрантів з поліцією. Один учасник демонстрації був убитий. Біля будинку англійської бібліотеки в Карачі у Пакистані в неділю вибухнула бомба. Загинув поліцейський, який охороняв будинок. У Парижі відбулися демонстрації французьких мусулманів, які засуджують роман С. Рушді і вимагають його заборони у Франції.

В АМЕРИЦІ

ДИРЕКТОР БЮДЖЕТУ представленого до одобрення Конґресові президентом Джорджом Бушом, Ричард Дарман заявив у суботу, 25-го лютого ц.р., що він зовсім не годиться з побоюваннями Алена Ґрінспана, предсідника Федеральної ради валютних резерв, що американській економіці грозить інфляція. Дарман також не дуже згідний зі способом, що його запропонував Ґрінспан, щоби цьому запобігти, тобто піднести ціну на позички для банків, що у свою чергу примусило комерційні банки піднести відсотки на своїх позичках для приватних інституцій та осіб. Він уважає, що політика утруднення позичок діє некорисно для крайової економіки.

ПРОБЛЕМИ НАВКОЛО номіната президента Джорджа Буша на пост секретаря Департаменту оборони, Джана Тавера продовжуються і тим самим виникає нова небезпека щодо одобрення його кандидатури. Одначе з поверненням президента Дж. Буша з його далекосхідньої подорожі до Вашінґтону, існують деякі проблиски надії, зокрема підля того, як Президент особисто почав переговори із сенаторами. Перед засобами масової інформації президент Дж. Буш Щераз підтвердив свою всеціду підтримку для номіната, але ходять чутки, що він призадумується над тим, щоби призначити тимчасового виконуючого обов'язки секретаря Департаменту оборони на випадок відкинення Тавера. Аналітики і знавці вашінґтонської політики не роблять жадних припущень, одначе вже кількакратно підкреслювали факт, що ніхто з опонентів до цього часу не закинув Таверові браку кваліфікацій на це становище.

У ПОНЕДІЛОК, 27-го лютого ц.р., суддя раптово припинив розправу Олівера Норта на один день, коли один із свідків мав виявити ім'я, котре Уряд уважає могло б пошкодити безпеці країни. Суддя Г. Ґессел виявив досить велике невдоволення з цього приводу коли розпустив лаву присяжних від обов'язків на цілий день поки не наладнають цієї проблеми. Аналітики побоюються, що коли буде більше таких затримок зі сторони прокуратури то суддя Ґессел готов виконати свою попередню обіцянку і відкинути всі оскарження на підставі того, що О. Норт не може мати справедливого правосуддя.

КРАЙОВА ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ, яку встановив Конґрес виключно для того, щоби знайти політичну розв'язку для обниження дефіциту, сприйнятливу для обидвох партій, не була спроможна найти такого компромісу. Комісія ще цього тижня віддасть свій кінцевий звіт, який вказує на розходження думок в цій справі, виключно по партійній лінії. Комісію було зорганізовано на пропозицію нюйоркського губернатора Маріо Квомо зараз після упадку біржі 19-го жовтня 1987 року.

ДЕПАРТАМЕНТ ЕНЕРҐЕТИКИ, Агенція охорони довкілля та Стейт Вашінґтон дійшли до спільної згоди в який спосіб вичистити від радіоактивних відпадків на території заповідника Ганфорда, яка є найбільше занечищеною з усіх фабрик нуклеарної зброї в країні. Після цілорічних переговорів вирішено, що Департамент енерґетики витратить 2.8 біл. дол. впродовж наступних п'яти років на очищення найбільше небезпечних відпадків, а додатково стейт отримає 2.9 міл. дол. на витрати пов'язані з наглядом виконання цих робіт. Не зважаючи на це, деякі сенатори та адвокати затруднені групами охорони довкілля не є задоволені з такого договору, бо уважають це недостатнім зобов'язанням зі сторони Федерального уряду.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda
Postmaster: Send address changes to:
Svoboda 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Чому Буш відвідав Японію і Китай?

Китай — це єдина держава у світі з понадоднобільйоновим числом населення і з державною забороною батькам мати більше, як одну дитину. Історія і культура Китаю сягає які 3000 років перед народженням Христа, а розкопи виявляють ще ревніший час існування тамошнього народу. Китайці винайшли стрільний порох і дивляться на своїх сусідів-японців, як на ,,молоду" націю. У 1912 році переворот, що ним керував Сун Ят-сен, скасував монархію і завів республіканський устрій. У Другій світовій війні японське військо, яке вже в 1930 роках висадилось в Манджурії, промаршувало весь Китай на південь та зайняло від сторони суші ,,непереможну" морську фортецю Сінґапур. (Подібну тактику перевели німці, оточивши від сторони Бельгії ,,непереможну" лінію Мажіно і примусивши цим маршала Петена скапітулювати). У повстанні проти японської окупації обидва повстанські табори — комуністичний під проводом Мао Зедонґа і демократичний під проводом Чіянґ Кайшека йшли одним фронтом, але після прогри Японії завелась між тими двома таборами кривава громадянська війна. Комуністи перемогли і Чіянґ Кайшек з рештою війська переплив американськими кораблями на острів Формозу (Тайван). Постали ,,два Китаї, що існують по нинішній день. Америка відмовилася визнати комуністичний режим. У Корейській війні комуністичний Китай помагав військом Північній Кореї у наїзді на Південну. Тамошнє перемир'я, підписане за Д. Д. Айзенгавера, існує дотепер. Аж ось президент Ричард Ніксон несподівано для Америки і цілого світу перевів тиждень 21--го-28-го лютого 1972 року у Пекіні, закінчивши ту свою історичну подорож так званою Шанґайською деклярацією про встановлення між ЗСА і суходільним Китаєм приязних взаємин. Цю подорож Ніксона підготовив його спершу дорадник у справах крайової безпеки, згодом державний секретар Генрі Кіссінджер, який спершу сам — на запрошення від Мао Зедонґа і його прем'єра Джоу Енлая, тайком полетів до Китаю. Від того часу існує щораз тісніший неписаний, але фактичний союз Америки, Китаю і Японії. Першим дипломатичним представником Америки в Китаї був саме Джордж Буш. За його урядування відбулося замирення між Японією і Китаєм і китайський прем'єр заявив офіційно, що коли б СССР напав на Японію, то Китай поспішить їй з допомогою.

Комуністичний Китай і комуністичний СССР підписали у 1950 році 30-тилітній ,,союз приязні". Але її взаємини почали швидко погіршуватися. Ніксон полетів до Пекіну тільки після того, як Кіссінджер запевнив його, що між Китаєм і СССР ніколи не може відновитися союз на протиамериканській базі. Китай має справедливу претенсію до СССР, спадкоємця царської Росії, за загарбані північні китайські землі від Хабаровська до Владивостока. Так само в Японії існує перманентний ворожий настрій до Москви, яка після Другої світової війни окупувала і досі тримає чотири північні японські острови. Тому й на похорон Гірогіти прибув з Москви тільки заступник голови Верховної Ради, який тримав себе в тіні.

Ричард Ніксон змінив ґрунтовно міжнародну ситуацію. Постання фактичної ,,осі" Вашінґтон-Пекін-Токіо поставило Москву перед доконаний факт, що у випадку спровокованої нею Третьої світової війни, вона, Москва мусила б воювати на два фронти — проти НАТО на Заході та проти Китаю і Японії на Сході. Ця ,,вісь" стала фундаментом і стрижнем усієї американської політики в обширі Тихого океану. Це далекосяжна ґльобальна політика, якої не розуміють гурра-патріоти Америки, які висловлювали своє невдоволення, що Буш полетів до Токіо, а не до Москви. Відомий передовий публіцист- колюмніст Вілліям Баклі глузує у своїй статті: ,,Буш Японії — історичний пріоритет" ,,Ню Йорк Дейлі Нюз" минулої неділі 26-го лютого ц. р., з якогось адвоката Бруса Файна, який на сторінках ,,Ю-Ес Тудей" запитував образливо, чи Буш полетить також на похорон Курта Вальдгайма.

Президента Буша особливо парадно, а водночас сердечно вітали у Пекіні. Він колись, 17 літ тому, їздив до свого дипломатичного бюра ровером — тепер прибув довгою моторкадою. Китайський уряд подарував Бушеві два ровери — для нього і Барбари, а Буш відклонився ковбойським капелюхом. Але затаємі розмови напевне були поважні. Вони в Пекіні, як раніше у Токіо, скріпили становище ЗСА на Далекому Сході. Коли на другий рік заповівся Ґорбачов відвідинами до Пекіну, то Буш заявив, що він ,,не знає ніяких застережень" проти такої візити. СССР в його теперішній ситуації перестав бути поважним суперником ЗСА.

Юрій Р. Рибак

ЮРИСТИ — КОШТИ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Економічно ЗСА щораз більше пов'язуються з міжнародним ринком від якого залежатиме теж добробут американських поколінь. І якже зможуть вони запевнити собі місце на світовому ринку, коли домашню продукцію обтяжують кошти, що вже нині найвищі серед індустрійних країн. Американську економіку обтяжують теж високі кошти цивільних судових справ, у яких ЗСА втримують світовий рекорд, а покриває їх остаточно консумент закупом продукту чи услуг.

В існуючій ситуації адвокатська професія переживає коньюктуру, а вміла інтерпретація закону ускладнює судівництво. Тому і нема чому дивуватись, що все більше і більше юристів, бо коли у 1973 році було їх 331,000, то сьогодні їх нараховують майже на 680,000... У порівнянні з іншими державами на 100,000 населення припадає в Японії, 11 юристів, Західній Німеччині — 77, Великобританії — 144, а у ЗСА — ,,тільки"... 279! і Ще одні статистичні ,,родзинки": під час, коли населення ЗСА виносить лише 5 відс. світового, то 70 відс. усіх юристів у світі це... американці. Тим же можна пояснити так велику кількість судових справ цивільних та карних, які збільшаються, на яких сім разів скоріше ніж ціле населення... Це ,,тягання по судах" стало традицією і має свій вплив на настанову та поведінку американської спільноти. У зв'язку з тим Л. І. Сілбермен —колишній заступник головного прокурора ЗСА — завважив, що юридичний процес з причини невгамованого росту став пістряком, який загрожує життєздатності американської форми капіталізму та демократії... Інші знову ж спостерігачі вважають, що американська спільнота стає більш складною, а поодинокі особи менш склонні погодитись із несправедливістю, тому і добиваються правди у суді, а на це крім гроша треба багато терпеливости. Ось, наприклад, офіційне ствердження тестаменту триває у ЗСА кілька місяців під час, коли у Великобританії три тижні, а в Німеччині тільки 36 годин. А коли, скажімо, розіб'ється літак, то справу у Японії вияснюють у кількох тижнях, а в ЗСА вона тягнеться роками, а кошти ростуть і ростуть.

Може один із найбільших ударів із сторони юристів зазнав медичний світ. Згідно з американською академію акушерства і гінекології 73 відс. членів позвано до суду, хоч у дійсності немовлята родяться здоровішими ніж колись. Більш, як половину інших лікарів заскаржують не тому, що вони некваліфіковані, або є злі, але тому, що спільнота хоче дістати відшкодування, яке приобіцює хмара амбітних адвокатів, доказуючи недбальство лікарів, або фармацевтичного виробництва. Але ж тільки Господь непомильний і на світі не існує досконалий продукт. Навіть, бо ,,чудотворна" пеніциліна не є для кожного!.. Тому, щоб охоронитись від фінансових заковик лікарі, себе високо забезпечують, а це відбивається на кишені пацієнтів та на зростаючих ставках забезпечення здоров'я, що платить працедавець.

Цивільні судові справи коштують теж економічний сектор, головно бизнес та індустрію. У зв'язку з тим на їхній зиск впливають два роди витрат, а саме: безпосередні оплати судових кош тів, оборони та забезпечення, та посередні — обнижка продуктивности, що проявляється у втраченому часі менаджерів; проволока про дукції та услуг; непевність та втрачення можливостей бизнесових зв'язків. Величезні винагороди, що їх отримують юристи при злуках, продажі, купна і реорганізації підприємств впливають на фінансовий стан фірми. Для фінансування проєкту часто потрібні позики, за які приходиться платити відсотки, що собі самозрозуміло відбиває у підвищеній ціні продукту чи услуг. А хто ж на тому терпить?.. Очевидно, що спільнота!

Р. М. Лемм — колишній губернатор стейту Кольорадо, у своєму недавному виступі перед Палатою адвокатів у Кольорадо заявив, що найбільшим викликом громадської політики є знати, як змінився світ і як треба до цього примінитись. Це не легко зробити для професій, які стали короткозорими з причини самозацікавлення у власному добробуті і тому в очах спільноти стягають на себе тавро ворога зміни.

Питання: чи потрібно взагалі адвокатів?.. Так, бо людина у модерному житті знайшлась на многократному роздоріжжі різних законів і заряджень та мусить кермуватись правильним дороговказом, на який вказує чесний адвокат.

• •
•

Наша етнічна спільнота в ЗСА може втішатись тим, що має своїх юристів зорганізованих в Українсько-Американській Палаті Адвокатів. Її члени цікавляться громадою, здобувають у неї довір'я, у потребі виступають зорганізовано в обороні пошкодованих і беруть участь у суспільно-економічному житті... І пригадалось, що колись ще перед Першою світовою війною у Галичині молоді українські адвокати стали піонерами національного та економічного відродження і тому цей час в історії звуть ,,ерою адвокатів"... Дай Боже, щоб цю саму назву можна б примінити теж до історії нашої спільноти у країні нашого поселення.

Яр Климовський

Спогади в'язня концентраційних таборів

Олександер Канюка, ,,Від Гужівки до Біломор-Каналу", свідчення концтабірника 1930-их рр., за редакцією Костя Церкевича. Науково-Дослідне Товариство Української Термінології. Ню Йорк, 1988, друкарня в Клифтоні, Н. Дж., стор. 203.

Оповідання про події, що є предметом безпосередньої обсервації, спогадів, переживань автора чи не найцікавіша лектура. Цей літературний жанр прийнявся вже на кількадесят років до Христа. Вистане пригадати Цезарові ,,Commentarii de Bello Gallico" чи цього ж автора ,,Про домашню війну".

Різних спогадів авторів з-поза України і наших — незлічення кількість. Навіть спогадів про концентраційні табори чимало, та спогади Олександра Канюки ,,Від Гужівки до Біломор-Каналу" заслуговують на особливу увагу. Цікаві вони тим, що в автора вийнятковий нарраторський хист, а наррація, відомо, основний елемент епіки.

У розповідях автора про концентраційні табори не лише самі описи, але в них знайдете кпини й іронію. ,,Приростеш до нар, розішкрібуєш на них бруд, повбиваєш блощиць. А вже воші бити на своїй сорочці — полюбиш, бо потрібно". Совєтський Союз називає Есесерією. Також його порівняння звертають увагу читача, наприклад, ,,Шпиталь — широко роззявлена ротяка смерти".

У тексті такі слова, як: скверномовити, красномовствувати, оскоромити, собацюжник, шпигуняка, молотобієць, кам'янобетонний (бас), сміхо-плакати, дороговизна, цікавинка, відгадка тощо.

Мовостиль автора оригінальний. ,,Аж знову із-за дерева вийшла фігура в цивільному...", або ,,Але кров, кров, як весняні води...", а в іншому місці — ,,мій розум вишивав нові взори на новій канві".

Поруч таких висловів, як ,,надовго розгойдалися про Федю спогади рідні" чи ,,та ось підскочив 1933 рік" стрічаєте ,,Скоро мотай, чоловіче, звідсіля, як тільки можеш і щоб твого духу тут не було".

Слід додати, що автор по-мистецьки оформив свою книжку. В його виконанні обкладинка та шрифт. Крім цього доволі рясно її зілюстрував. Із десяти ілюстрацій вирізняються — ,,Весілля в Гужівці", ,,Краєвид — Ніжин 1930 р.", ,,Розкуркулених на заслання" і ,,Прощай село Гужівка, їду на еміґрацію". Названі праці, це багатофігурні ілюстрації. Є ще дві відбитки фотографій із Гужівки і дві карикатури із совєтського побуту, та це, що автор мистець-маляр найбільше потверджують — автопортрет і дві кольорові копії картин: ,,ҐУЛаґ ч. 2" і ,,Потойбіч раю".

Олександер Канюка малярство студіював у Київському Художньо-Промисловому Училищі (1938 — 1941), а пізніше в повоєнних роках у Мистецькій Академії в Мюнхені.

Книжка захоплює складними ситуаціями таборових ,,гараздів". Типи, що ми їх пізнали відзначаються бистроумністю та винахідливістю. Головним персонажем очевидно є автор, тим більше, що книжка — автобіографічний твір, у якому факти його власного життя визначають дію і сюжетну лінію твору. Вони мистецьки осмислені й емоційно наснажені.

Представлені образи змушують читача переживати, відчувати, хвилюватись, сумувати, інколи й радіти.

Прецікаву розповідь Олександра Канюки, про концентраційні табори, в яких автор перебував, варт перекласти на світові мови; з уваги на матеріяльні засоби принаймні хоча б на англійську мову, а з неї можна вже перекладати й на інші мови.

Зацікавленим книжкою подаємо адресу автора: Olexander Kaniuka, 1123. HE Street Minneapolis, Minn. 55413.

Василь Пасічняк

АНГЛОМОВНА КНИГА ПРО ТИСЯЧОЛІТТЯ

,,The Millennium of Ukrainian Christianity", Editor-in-Chief: Nicholas L. Fr. — Chirovsky, University of Miami, Board of Editors: Anatol Bedrii, Yurii Borkovsky, Vasyl Omelchenko, Leonid Poltava, Bohdan Romanenchuk, Volodymyr Stojko. — 617 pages, copyright, 1988, Philosophical Library Inc., 200 West 57th Street, New York, N.Y., 10019. Size 10 x 7 in.

Ця наукова англомовна книга, опрацьована багатьма авторами, на основі історичних джерел, поданих в аднотаціях під їхніми працями, на 617-ох сторінках, формату 10x7 інчів, доказує, що в 988 році формально відбулося Хрищення Київської Руси-України, а не Росії-Москиви. Ця книга спростовує пропаґанду Москви з її патріярхом, якою розголошено, що це Росія хрестилась в 988 році. Книга ця перейде в століття, як тривалий пам'ятник-монумент для відзначення Тисячоліття Християнства України, за 988-1988 роки.

Ідея її написання, як подано у ,,присвяті", належать Ярославові Стецькові, колишньому прем'єрові українського Державного Управління з 1941 року. Ідеологічний плюралізм українських учених дещо утруднював приєднання авторів для цієї книги, але з'ясоване екуменічне українське вірую її ініціяторів перемогло трудноші і до праці над книгою приступило багато вчених, теж і чужих, включно із автором Передмови до книги, знаним широко в культурно-християнському світі — о. Веренфрідом ван Стратеном.

Для доказу високої вартости змісту цієї пропам'ятної книги, якою спростовано негідне присвоювання собі Москвою її патріярхією історію України і первородства офіційного хрищення Київської Руси-України, її володарем Володимиром Великим, 988 року, подаю список авторів книги і 30 заголовків їх праць, які є свідоцтвом вартости книги. Григорій Угод — ,,Введення — що дало християнство Україні під час Першого Тисячоліття"; Микола Л. Фр. Чировський — ,,Розвиток Християнської Церкви в Україні з історичної перспективи"; Ричард А. Мейсон — ,,Християнство св. Ольги і його початки"; Патріярх Мирослав Іван Кардинал Любачівський — ,,Чи дійсно Росія була охрищена в 988 році?" Богдан Корчмарик — ,,Хрищення північних пограничних земель Українсько-Руської імперії"; Іван Власовський — ,,Підкорення Київської Митрополії владі московського патріярха; Володимир Микула — ,,Українські Церкви під пануванням совєтів"; Володимир Стойко — ,,Українська Католицька Церква в катакомбах"; Дмитро Донцов — ,,Київ — місто Божої мудрости"; Митр. Василь Липківський — ,,Чотири проповіді"; Іван Огієнко. Митр. Іляріон — ,,Основні риси Української Православної Церкви"; о. Володимир Ковалик — ,,Українському церковному обрядові тисячу років"; Патріярх Мирослав Іван — ,,Російська Православна Церква, як інструмент московського імперіялізму"; о. Андрій Фр. — Чировський — ,,Українська Церква в другому тисячолітті"; о. Роман Мірчук — ,,Сучасне розуміння християнства молодою українською ґенерацією"; Александер Домбровський — ,,Характеристика українського протестантського руху"; Митр Іван Хома — ,,Організація Церкви в Києво-Галицькому часі"; о. Мелетій Войнар — ,,Василіянський чин супроти давних основ монашого життя в Україні"; Василь Ленцик — ,,Джерела Українського Патріярхату"; Ярослав Стецько — ,,Справа Українського Патріярхату — ще одна перспектива"; Михайло Кушнір — ,,Вклад Християнства в український світогляд"; Іван Головінський — ,,Християнство і утворення української народної вдачі — короткий психологічний погляд"; Богдан Стебельський — ,,Вплив християнства на українську культуру"; Василь О. Луців — ,,Церква і Монастирські Школи у вчасній добі Української Державности"; Микола Л. Фр. — Чировський — ,,Християнство у вчасній українській літературній творчості"; Олександер Соколишин — ,,Старий український книгодрук" Михайло Кушнір — ,,Елементи богословського світогляду в українській іконі; Мирон Федорів — ,,Українська церковна музика"; Григор Н. Лужницький — ,,Літургічні елементи в минулому українського театру"; Іван Кейван — ,,Українське церковне малярство в Києво-Галицьких часах"; Василь і Юрій Луців — ,,Церковна архітектура в Україні-Русі від давних часів до ери рококо".

Вкінці цієї книги поміщено теж ,,Заповіт Блаженнішого Патріярха Йосифа І", ,,Заяву Львівського Крилоса з вересня 13-го, 1984 р.", Меморандум Ярослава Стецька до кардинала Тести, з 25-го червня, 1965 р., у справі ,,Збереження Традицій Української Католицької Церкви" та ,,Петицію" подану Папі Павлові VI цього ж автора в справі ,,Українського Католицького Патріярхату", із 21-го вересня, 1964 року.

Назви подані вище для поодиноких розділів книги, говорять її читачеві, що українські Церкви переживали світлі і сумні часи, часи осягів і невдач, подвигів і мучеництва. Книга інформує чужинців про різницю між українськими і російським народами, між українським і російським християнством. У книзі цій, як у жодній іншій, з нагоди тисячоліття, представлено структуру Української Католицької Церкви та змагання її Божого ладу за визнання для неї Патріярхату. Із цієї книги не лише чужі читачі, але і велика більшість із

(Закінчення на ст. 6-ій)

Д-р Осип Кравченюк

Перший українець в Австралії

Кожний, хто досліджує початки української еміґрації, має великі труднощі відповісти на питання про те, хто був першим українцем у тій чи іншій країні нашого поселення поза межами України. Тому автори більших чи менших праць про українську еміґрацію подають здебільшого приблизну дату прибуття перших груп еміґрантів, при чому зазначають, що ,,одиниці могли бути тут дещо раніше".

У випадку Австралії початки української еміґрації пов'язують з Николаєм-Маклаєм, природознавцем і автором багатьох праць, написаних в результаті його участи в експедиції, яка з ра[illegible]ени Російського Географічного Товариства досліджувала в 1880-90-их роках минулого століття Австралію, Нову Ґвінею, Філіппіни, Малакку, острови Меланезії тощо. Іншим разом говориться, що перша група українських еміґрантів прибула до Австралії у другій половині 1905 року з румунського порту Констанци. Мова тут про залишки залоги (коло 10 осіб) російського корабля ,,Потьомкін", на якому відбулося в червні 1905 року повстання. Більш конкретну інформацію про ,,першого" українця в Австралії нам пощастило знайти у львівській газеті ,,Діло" з 24-го грудня 1886 (ст. ст.) — 5-го січня 1887 (н. ст.)

У короткій нотатці ,,Ру-

(Закінчення на стор. 4)

О. Т.

ПРИЗАБУТИЙ В'ЯЗЕНЬ ЛУБ'ЯНКИ — ІВАН НІМЧУК (1891-1956)

I.

Коли тепер відкривають в Україні призабутих діячів, переслідуваних, чи знищених режимом у часи терору, варто нагадати і про тих, яких ця хвиля відкривання не заторкає. До Галичини терор, що шаленів в Україні у тридцятих роках, прийшов з початком останньої війни, якої пів сторіччя будемо скоро відзначувати. Хоч урядова пропаґанда гарними словами говорила тоді про визволення українського народу з-під панування польської шляхетської неволі та розхвалювала з'єднання українських земель, то це об'єднання було нічим іншим, тільки військовою окупацією, заплянованою відомим і тепер загальнопроголошеним договором Рібентропа-Молотова, за яким дві тоталітарні держави гітлерівська Німеччина і нова московська імперія з назвою СССР, поділили між собою державу, яка у висліді Версальського договору творила польську Річпосполиту. Як тепер вже відомо, накинений Галичині терор був пляново вишколених працівників НКВД з точними директивами про арешти і вивози, з відомими вже тепер списками, кого і в якому порядку вивозити, з доставленими спеціяльними поїздами для вивозу, так званими ,,столипінками".

Як виглядало оце визволення та з'єднання всіх українських земель, що його захвалювали і деякі наші радянофіли з Кирилом Студинським у проводі, показала сама діяльність. Нас визволили не тільки з усього того, що становило наше менше, чи більше матеріяльне добро, але зліквідовано одним помахом всі вияви українського національного життя в Галичині: знищено всі українські установи й підприємства, кооперативи і банки, розв'язано українські організації, не тільки політичні, чи суспільні, але й культурні та освітні, як ,,Просвіта", ,,Рідна школа", словом — знищено все те національне добро, що його з таким трудом під чужою займанщиною зуміли здобути протягом десятиліть українські діячі в Галичині, а самих тих діячів виарештували, вивезли, зліквідували.

Одним з тих діячів, який потерпів від принесеного із сходу терору, був д-р Іван Німчук. Іван Німчук — це типовий культурний діяч Галицької України. Селянського походження, уроджений на Чортківщині в 1891 році, значить ровесник Айзенгавера, Тіта, Молотова, чи теж Гайле Селязіє. Як багато селянських дітей, яким батьки не могли дати відповідного земельного вивінування, Іван Німчук пішов у школу. Закінчивши гімназію, він подався у столицю тодішньої австрійської імперії, до Відня, і там покінчив гуманістичні студії у віденському університеті. Весь час Іван Німчук допомагав собі у науці і студіях, працюючи, як корепетитор, чи домашній учитель, а теж і включився у громадську роботу. Тож вже у 1912 році бачимо його у складі редакції популярного ілюстрованого щоденника ,,Нове слово" у Львові. ,,Нове слово" виходило в роках 1912-1914 великим на той час тиражем (12,000 примірників). Його видавцем був відомий громадський і економічний діяч священик Тит Столобут — Войнаровський, потомок славного гетьманського роду. Отець Войнаровський був передовим діячем національного демократичного напрямку, був послом до віденського парляменту від Української Національної Демократичної Партії в роках 1907-1911 і довголітнім адміністратором митрополичих дібр. Та найбільше вславився він своїми господарськими довершенням. Це він був основником парцеляційного товариства ,,Земля" та спричинився до парцеляції між українськими селянами понад сорок тисяч дідичної землі в Галичині. Він був засновником Земельного Гіпотечного Банку, як і передовим діячем ,,Сільського господаря" та членом Управи Хліборобської Палати у Львові. Газета, яку видавав отець Войнаровський, була одною з найпоширеніших газет в Галичині, бате й і Буковині, та спричинилася до поглиблення української національної свідомости на тих теренах.

Співпраця з тим визначним діячем національного демократичного руху визначила і світогляд Івана Німчука, який все своє життя залишився вірний ідеям національного демократичного світогляду. В час війни Іван Німчук був редактором газети ,,Відродження України", що її видавало пресове бюро у Військовому Міністерстві у Відні. Та вже в 1921 році Німчук став редактором офіційного органу Диктатури ЗУНР, що його видавав Уряд Преси і Пропаґанди з 1919 року у Відні; в цьому тижневику співпрацювали такі діячі, як Кость Левицький, Павло Лисяк, Юліян Бачинський, Осип Назарук, Остап Грицай. В 1925 році Іван Німчук повернувся до рідного краю і став працювати в редакції найстаршого українського щоденника у Львові ,,Діло".

Будучи ще за кордоном Іван Німчук присвятився публіцистичній праці. В той час написав такі твори, що вийшли були окремими виданнями; ,,Українська військова організація у Відні в днях перевороту", ,,Пілсудський і пілсудчики; дещо про бойову організацію Польської Партії Соціялістичної", ,,Українська політична еміґрація"; всі три були надруковані окремими виданнями в 1922 році у Відні. Німчук знав добре Відень, в якому прожив багато років, і про Відень написав такі книжки: ,,Церква св. Варвари у Відні", ,,Українські пам'ятки і традиції у Відні" та ,,Українські могили у Відні". У виданні Товариства охорони воєнних могил вийшла друком брошура ,,Культ поляглих" в 1928 році у Львові. Перу Івана Німчука належать теж дві праці з історії Відня, а саме ,,Українці та відсіч Відня" 1683 р." та ,,Юрій Франц Кульчицький і його подвиг"; обі вийшли друком окремими книжечками у Львові в 1933 році, у 250-річчя великої історичної події — перемоги християнських армій з козацькими відділами включно над турками під Віднем. Німчук є теж автором праці ,,Українські чернечі чини", що вийшла у видавництві ,,Діло" у Львові в 1935 році.

(Закінчення буде)

ВІСТІ
НАУКОВОГО Т-ва ім. ШЕВЧЕНКА

Ч. X

Адреса НТШ: Shevchenko Scientific Society, 63 Fourth Ave., New York, N.Y. 10003

Ярослав Падох
голова НТШ

ШЕВЧЕНКІВ РІК

Насправді всі роки від смерти Тараса Шевченка чи точніше від появи його „Кобзаря", є Шевченковими роками. Роки, освітлені сонцем його слова, зігріті жаром його духа, зачаровані метафізикою його генія, народженого в найглибших надрах народного буття. На порозі 175-річчя його народження ми майже фічизно почуваємося його дітьми, спадкоємцями його злота-серебра, його Заповіту, написаного зримим і незримим пером.

На дванадцятому році після його смерти постало наше Товариство, прийнявши його ім'я не лише як назву, але й як мету, програму і прапор, якого не похилило й не зневажило ні в мирі, ні у війні, ні на рідній, ні на чужій землі. 116-ий рік зберігаємо його в ґраніті духа кований Заповіт і кожного року поновлюємо свій обіт вірности Шевченкові, зокрема в науковий спосіб — конференціями.

Проминув славетний 1988-ий, рік Тисячоліття Охрещення України, рік збільшеної активности нашого Товариства. Воно було при народженні пляну влаштування міжнародної конференції в Равенні, присвяченої Тисячоліттю, брало участь у ґрандіозній конференції у Мюнхені й відзначило цей священний рік видаванням занедбаної величавої спадщини церковної музики Веделя. А вся ця активність — при інших ювілеях: 115-ліття НТШ та 40-ліття його перебування в діяспорі.

Наші цьогорічні Шевченківські святкування відзначатимемо вже небаром, у березні, дев'ятою річною Шевченкознавчою науковою конференцією, у приміщенні Нюйоркського університету в Ню Йорку при традиційній активній співпраці Українського Наукового Іниститут Гарвардського університету. Рідкістю цієї запланованої ювілейної конференції буде участь в ній наших братів-науковців з Києва і Львова, який наше Товариство було примушене покинути рівно 45 років тому.

А восени цього року має відбутися запланована вже у минулому році міжнародна конференція, присвячена Тарасові Шевченкові. Конференція відбудеться заходами Українського Наукового Інституту та НТШ у приміщенні Гарвардського університету при співучасти шевченкознавців різних країв світу. Доповіді, виголошені на цій конференції, будуть надруковані в окремому збірнику чи збірниках, присвячених 175-річчю народження Т. Шевченка.

Маючи на увазі всі ці крайові й міжнародні конференції, НТШ надрукувало у видавництві Торонтонського університету вибагливо виданий переклад найкращої біографії Шевченка — Павла Зайцева „Життя Тараса Шевченка". Переклад і передмову до цього видання зладив професор того ж університету Юрій Луцький. Поширення цієї важливої книжки зокрема в часі цьогорічного ювілею Шевченка, серед широкого неукраїнського світу, буде завданням усієї нашої громади й її установ. Найвищий час увести Шевченка в широкий культурний світ! Це буде чи не найуспішніший спосіб нашого відзначення великого Шевченкового ювілею.

27-го ЧЕРВНЯ 1964 РОКУ

Вже 25 років пам'ятник Т. Шевченка пишається у столиці ЗСА — Вашінгтоні.

ЗВЕРНЕННЯ

Головної Ради Наукового Товариства ім. Шевченка з приводу 175-річчя з дня народження його патрона Тараса Шевченка

У березні 1989 року сповняється 175 років з дня народження Тараса Шевченка — великого поета і національного пророка України, патрона нашого Товариства. З цієї нагоди Головна Рада НТШ в імені Наукових Товариств ім. Шевченка в Австралії, Европі, Канаді і ЗСА заявляє:

1. Виконуючи заповіт нашого патрона стояти на службі отого живого слова, що він його поставив на сторожі українського народу, НТШ домагається рівноправного місця українській культурі — мові, літературі й науці в сім'ї вільних народів світу. особливо підтримуємо вимогу українського народу, щоб українська мова стала державною мовою в Україні.

2. НТШ об'єднує творчі наукові сили української діяспори та координує наукову працю, що її завданням є розкрити правду про Україну і донести її до тих осередків, які формують публічну і наукову думку в світі.

3. НТШ твердо переконане, що існує одна українська культура, якій служать культурні діячі в Україні і поза її межами, і що тільки спільними зусиллями усіх синів і дочок українського народу можна внести українську науку і правду про Україну та велике Слово Кобзаря у скарбницю світової культури.

4. НТШ одностайно підтримує акцію письменників і культурних діячів в Україні за збереження природної краси і ненарушимости Канівської гори — тієї української духовної святині, де спочиває прах великого Сина України. Тарасова гора — це ота нерозрита могила з нашим духовним скарбом. Вона мусить залишитися найсвятішим заповідником українського народу для всіх українців — і мертвих, і живих, і ненароджених — в Україні й в усьому світі.

5. НТШ щиро вітає і підтримує ініціятиву українського населення міста Львова здвигнути пам'ятник Тарасові Шевченкові у цій старовинній столиці Галицької землі. Львів — це колиска Наукового Товариства ім. Шевченка, яке постало у тому історичному місті завдяки співпраці всіх культурних сил України, що жили під різними займанщинами.

У твердій вірі і непохитній надії, що дух іскри волі Великого Кобзаря, котрим він надхнув наш нарід, ніколи не погасне, та що недовгий вже той час, коли український нарід заживе у своїй хаті, де своя правда і сила і воля. НТШ молить Всевишнього, щоб цей ювілейний Шевченків рік став початком доби єдности і братньої любови для всього українського народу — в Україні і в діяспорі.

Наукове Товариство ім. Шевченка
Головна Рада

Блаженніший Кардинал Мирослав Іван Любачівський — почесний член НТШ

Владика М. Любачівський

Блаженніший Патріярх і Кардинал Мирослав Іван Любачівський, первоієрарх Української Католицької Церкви, відбув дуже солідні філософічні і богословські студії у Богословській Академії у Львові та в університеті в Інсбурку, де осягнув докторат з теології, а відтак продовжував студії в університетах в Римі, де осягнув дві магістерії з біблійних наук, філософії, а навіть студіював медицину за окремим дозволом.

З таким багажем знань він переїхав до Америки, де працював на ріжних постах — від праці в Католицькому Допомоговому Комітеті у Стемфорді, душпастирської і учительської праці чи професорської, від народної школи до університетської катедри. На пості духовника семінарії у Стемфорді застала його номінація на Архиєпископа Філядельфії, а згодом вибрано його на коадютора Блаженнішого Патріярха Йосифа і остаточно після смерти Блаженнішого Патріярха Йосифа, Кир Мирослав Любачівський став главою Української Католицької Церкви.

За час своїх студій і після них він написав понад двадцять праць з богословії, біблістики, літургіки, катехитики та історії. Його науковий дорібок поважний. Це ієрарх, який знає ціну науки, бо сам старався набути не лише солідне знання, але також передати його іншим. Беручи це до уваги, Наукове Товариство ім. Шевченка має шану надати йому гідність Почесного члена нашої найстаршої наукової установи.

Василь Ленцик

Ольга Кузьмович

СЕРЕД КНИЖКОВИХ СКАРБІВ

Побувати навіть годину серед тих книжкових скарбів, що зібрані на найвищому поверсі будинку НТШ в Ню Йорку, — це свого роду пережиття. У вузьких приміщеннях правильно впорядковані книжки не лише притягають око кожного любителя, але вони є невичерпним джерелом для майбутніх дослідників, кандидатів на докторські праці з історії чи літератури України і взагалі для всіх, хто цікавиться українікою.

Директор бібліотеки Світляна Андрушків вмілою рукою керує працями у впорядкуванні усіх досі переданих чи закуплених книжок і архівів, а її помічниками є Юрій Навроцький та Петро Поднар. Досі приблизно на 50,000 книжок, що бібліотека вміщує, вже впорядковано та скаталоговано 45,000 і картотеки лежать у відповідних касетах, готові для вжитку.

С. Андрушків, провадячи нас по залях бібліотеки, показує окремі відділи, де розміщені довідкові матеріяли, словники, видання НТШ, серійні журнали, ювілейні книги українських поселенців видані за межами України, а далі загальні колекції, в яких знаходимо праці з літератури, історії, мистецтва, мови та невеличкий, але добірний відділ музичних творів. Поруч знаходяться книжки з інших мов, але з українською тематикою: англомовні (їх, розуміється, найбільше), польські, італійські, німецькі, еспанські, португальські і російські. Окреме місце у бібліотеці займають архіви окремих осіб чи установ, які становлять величезне джерело відомостей про українське життя. Таким архівом, що перегарно впорядкований, можна вважати хоча б архів українських переселенців в Берхтесгадені, Німеччині, п.н. „Орлик", чи архів Айтля Вітошинського, який працював в українській дипломатичній місії в Празі у двадцятих роках, архів з прецінними стрілецькими документами Степана Ріпецького та інші.

Найцікавішим, однак, є архів одного району України з часів Великого Голоду, який НТШ закупило від його власника. Архів має листи та документи, зібрані від 1929 до 1933 року із Криничанської сільради Дніпропетровської округи і для дослідників голоду це незвичайно важливий доказовий матеріял. Цей архів, як і інші рідкісні книги, захований в окремій малій кімнаті, де директор бібліотеки С. Андрушків показує також інші „білі круки", як, наприклад, 23-тє видання „Марусі" Марка Вовчка з 1878 року французькою мовою чи два числа журналу „Основа" з 1861-1862 років, до якого дописував Т. Шевченко. Все це неоціненні скарби, які повинні мати належне їм приміщення, забезпечення і пошану. На жаль, мала кімнатка, в якій вони тепер знаходяться, без потрібних умов їх забезпечення, крім дбайливої опіки директорки, ніяк не вистарчають.

Бібліотека НТШ А — це великий скарб, про який надто мало осіб знає. Він потребує пошани, оцінки, охочих до праці рук і фінансів для кращих обставин існування.

Леонід Рудницький
науковий секретар

Вікно у світ — участь НТШ в міжнародних наукових конференціях

Нам дуже часто доводиться слухати закиди, мовляв, українська наука не виходить поза межі українського гетто і тому чужинці відносно мало знають про Україну. Такого роду закид міг бути дещо оправданим у ранніх сімдесятих роках, але сьогодні вже не слід говорити при гетто української науки. Можливо, що саме це є найбільша заслуга теперішнього голови НТШ Ярослава Падоха, який подбав про те, щоб українська наука була завжди гідно зарепрезентована на різних міжнародних конґресах і конференціях. Коли глянемо на діяльність НТШ в цій ділянці у недавньому минулому, то бачимо, що Товариство не тільки вірно служить українській громаді, але що воно справді розвинуло обширну міжнародну діяльність. Так, наприклад, коли приглянемося до останніх трьох міжнародних конґресів славістики, що відбулися в Банфі, Канада (1978), Ґарміші, Німеччина (1982) і у Вашінґтоні (1986), то побачимо, що програми цих конґресів включали українознавчі сесії, що їх організувало НТШ А. Крім того, в наступному такому конґресі, який відбудеться в Герроґейті, Англія, влітi 1990 року, НТШ матиме аж дві сесії — одну історичну, а другу філологічну.

Тут слід відзначити, що участь НТШ у цих конґресах — це не єдина репрезентація української науки на міжнародних форумах. НТШ є членом AAASS, себто Американської Асоціяції для Поширення Слов'янських і Східньо-европейських мов, і через цю асоціяцію воно бере участь теж у щорічних конвенціях і з'їздах. Минулого року, наприклад НТШ мало дуже вдалу сесію в рамках AAASS на конференції в Гонолюлю, що відбулася 18 — 21 листопада. На цю сесію НТШ прийшло чимало чужинців (головно японців), з якими деякі члени НТШ ще й досі листуються. В додаток, на минулій конвенції AATSEEL Товариство ім. Івана Франка, яке є членом цієї організації (Американська Асоціяція Учителів Слов'янських і Східньоевропейських Мов) проголосувало увійти в НТШ як автономний Інститут. Це дасть НТШ ще одну можливість виступати на американському форумі як представник української науки.

Закінчуючи цю коротеньку інформацію, можна сміло ствердити, що НТШ зуміло витворити вдалу синтезу служіння українській діяспорі, міжнародній науковій громадськості. Дай Боже, щоб невдовзі настав час, коли НТШ служитиме теж і українському народові на Україні.

Вісті з Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка

Під час наукового конґресу з нагоди 40-річчя Американського НТШ і з нагоди 115-річчя Наукового Товариства від його заснування в 1873 році у Львові, відбулася також сесія Головної Ради НТШ 3-го грудня 1988 року о год. 3-ій по полудні.

В сесії взяли участь: Ярослав Падох, президент ГРНТШ, Василь Ленцик, генеральний секретар ГРНТШ, Богдан Стебельський, скарбник ГРНТШ, Василь Лев, директор філологічної секції, Роман Осінчук, директор біологічно-хемічно-медичної секції, Василь Маркусь, директор історично-філософічної секції, Володимир Петришин, директор математично-фізичної секції, Володимир Янів, представник Европейського НТШ, Роман Микитович, представник Австралійського НТШ, Атанас Фіголь, представник Европейського НТШ та Інституту Енциклопедії Українознавства на правах секції, Іван Кедрин-Рудницький, делеґат Американського НТШ, Юрій Старосольський, делеґат Американського НТШ, Володимир Мацьків, делеґат Канадського НТШ.

В програму цієї сесії входили такі точки: відкриття і прийняття порядку нарад та вшанування померлих членів НТШ за минулий час; прийняття протоколу з попередньої сесії Головної Ради НТШ; звіти президента ГР, генерального секретаря, скарбника і контрольної комісії; звіт директорів секцій і голів крайових НТШ. Потім слідувала дискусія над звітами, вибір генерального секретаріяту, затвердження дійсних членів і членів кореспондентів, затвердження почесних членів НТШ. Сесію відкрив президент ГРНТШ Ярослав Падох, привітавши майже в повному складі Головну Раду (бракувало голови Европейського НТШ д-ра Аркадія Жуковського). Присутні вшанували пам'ять недавно померлого дійсного члена д-ра Мелетія Войнара, ЧСВВ.

Президент ГРНТШ підкреслив, що його завданням було репрезентувати НТШ на зовні і підтримувати зв'язок з крайовими НТШ, що він і старався робити, бо головне діловодство Головної Ради НТШ спочиває в руках генерального секретаря Головної Ради НТШ, а фінансові справи провадить скарбник Головної Ради.

Президент ГРНТШ дбав також про репрезентацію Товариства серед наукового світу та серед нашої громади.

Ми відзначили по змозі загально 35-ліття НТШ в діяспорі, а тепер відзначаємо 40-ліття і водночас 115-ліття НТШ взагалі. Сам президент підготовив дві брошури на ці ювілейні дати. Надіємось, що в цьому році появиться Збірник доповідей з перед п'яти років.

Вершиною нашої репрезентаційної та інформаційної служби був наш спільний виступ на V Світовому Конґресі Вільних Українців в Торонто 23-27 листопада 1988 р. В ньому взяли участь голови усіх чотирьох НТШ і генеральний секретар. На конґресі була також виставка наших найновіших видань. Президента ГРНТШ обрано до секретаріяту СКВУ, як офіційного представника НТШ.

Далі президент ГРНТШ д-р Ярослав Падох згадав про наші традиційні видання — Записки НТШ, які до Другої світової війни досягли 155 томів. У діяспорі від 1947 року появилося 52 томи в серії (до числа 208). П'ять наступних томів є в підготові, а два віддані до друку. Ці видання Записок — спільне наше досягнення усіх НТШ, в тому числі й Головної Ради НТШ.

Нашим спільним досягненням буде також уже започаткована праця над Енциклопедією діяспори, головним редактором якої є д-р Василь Маркусь, а обов'язком нашого членства є допомогти співпрацею і фінансово у завершенні цього діла.

Президент згадав також про Наукову Раду при СКВУ, першим головою якої був обраний він сам. Тепер, на П'ятому Конґресі, вибрано новий провід Наукової Ради при СКВУ. Її очолив д-р Василь Омельченко, генеральний секретар УВАН у ЗСА.

Черговим звітодавцем на цій особовій сесії Головної Ради НТШ був генеральний секретар ГРНТШ Василь Ленцик. У секретаріяті ГРНТШ сходяться нитки, які об'єднують усі чотири крайові НТШ, тобто Европейське, Канадське, Австралійське і місцеве, Американське. Таким об'єднуючим чинником є в першу чергу Статут ГРНТШ, який був надрукований і розісланий усім членам Головної Ради НТШ через крайові НТШ. Надруковано також грамоти для дійсних членів і членів кореспондентів. Після обрання кандидата на дійсного члена чи члена кореспондента відповідною секцією і затвердженням Головною Радою, генеральний секретар виставляє грамоту. Грамоти виписує звичайно з чемности мистець Богдан Титла.

Нам вдалося наладнати єдність між усіма чотирма НТШ, яка була порушена утворенням секції історії України. Цю справу остаточно розв'язали загальні збори історично-філософічної секції, які на своїх зборах 3-го січня вирішили ліквідувати секцію історії України, а членів секції включити, так як це було раніше, до секції історично-філософічної. Члени по своїх вузьких спеціяльностях можуть творити окремі комісії.

У звіті генерального секретаря порушено також справу видання Хроніки НТШ. Ця справа затягнулася через брак матеріялів до Хроніки, а саме звітів окремих НТШ і секцій, які треба включити до Хроніки. Зібрано вже досить обширний матеріял, однак ще потрібно деяких даних про членів НТШ, які відійшли до вічности під час чи після війни і про них не було згадки у попередніх хроніках. Ця Хроніка повинна бути частиною історії НТШ.

Головна Рада виставила за останньої каденції генерального секретаріяту 78 грамот.

На сесії Головної Ради 3-го грудня затверджено після обрання секціями таких дійсних членів в історично-філософічній секції: о. проф. д-ра Олександра Барана — історик (Вінніпеґ), д-ра Олега Воловину, демограф (Ріcерч Трайнґл Парк, Н.К.), д-ра Ігоря Гордіїва, економіст (Сідней), д-ра Володимира Косика, історик (Париж), Леоніда Плюща культуролог (Париж), Володимира Стойка, історик (Ню Йорк).

На членів кореспондентів затверджено: о. Романа Мізя, історик (Новий Сад), Сестру д-р Софію Сеник, історик (Рим), о. д-ра Степана Ярмуся, філософ (Вінніпеґ), м-гра Романа Савицького, музиколог (Ню Джерзі).

У секції філологічній затверджено на дійсних членів таких кандидатів: Данила Гусара-Струка (Торонто), Івана Сенькова (Німеччина), Михайла Лесіва (Польща) та Івана Фізера (ЗСА).

Усім названим новим членам НТШ були виставлені грамоти за підписом президента ГРНТШ і генерального секретаря ГРНТШ.

На сесії ГРНТШ 3-го грудня затверджено також почесними членами Наукового Товариства ім. Шевченка Блаженнішого Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви Кардинала Мирослава Івана Любачівського, проф. Юрія Шевельова і проф. Олександра Оглоблина. Усім трьом новоіменованим почесним членам НТШ передано відповідні грамоти.

Особова сесія ГРНТШ перевибрала той самий провід Головної Ради, що діяв досі, отже на пості генерального секретаря — Василь Ленцик, на пості скарбника — Богдан Стебельський. Членами ГРНТШ, як і досі, є директори усіх секцій і представники крайових НТШ за таким ключем: від Американського НТШ двох представників, від Европейського НТШ один представник і від Канадського один представник. З уряду членами Головної Ради НТШ є всі голови крайових НТШ.

Збільшення членства НТШ надійними науковцями молодшої ґенерації вселяє надію, що Наукове Товариство ім. Шевченка, вірне світлій традиції своїх попередників, продовжуватиме корисну працю для української науки у всіх галузях знань.

Василь Ленцик
генеральний секретар
Головної Ради НТШ

В історично-філософічній секції

Від часу останнього засідання поширеної президії НТШ (вересень 1988 р.) у цій секції відбулися такі зміни і нові справи:

Закінчено вибір нових дійсних членів (6) та членів-кореспондентів (4), яких у грудні 1988 р. затвердила Головна Рада НТШ. Ними є: д. чл.: о. д-р Олександер Баран, Канада — історія, д-р Олег Воловина, ЗСА — демографія, д-р Ігор Гордіїв, Австралія — економіка, д-р Володимир Косик, Франція — історія, Леонід Плющ, Франція — культурологія, д-р Володимир Стойко, ЗСА — історія. Чл. кор.: о. Роман Мизь, Югославія — історія, мгр Роман Савицький, ЗСА - музикологія, сестра д-р Софія Сеник, Італія — історія, о. д-р Степан Ярмусь, Канада — теологія.

На черзі є вибір нових шістьох кандидатів, про яких реферати до голосування були вислані на початку лютого.

В міжчасі ген. секретар Гол. Ради НТШ прислав список членів кол. секції історії України за станом

(Закінчення на стор. 4)

НАШІ ВТРАТИ

Проф. д-р Богдан Романенчук. Голова Осередку НТШ у Філядельфії, дійсний член НТШ, науковець і педагог в ділянці української мови, автор численних праць з української філології, помер на 83-му році життя дня 9-го січня 1989 року.

Д-р мед. Михайло Логаза звичайний член НТШ, лікар і громадський діяч, помер на 83-му році життя в дні 11-го січня 1989 року.

Маестро Йосип Гірняк, член-меценат НТШ, видатний актор й режисер українських театрів, дійсний член УВАН, помер на 94-му році життя в дні 17-го січня 1989 року.

Пам'ять про них залишиться з нами назавжди!

В історично...

(Закінчення зі стор. 3)

1983 р. У зв'язку з рішенням Головної Ради про розв'язання тієї секції та у зв'язку з тим, що загальні збори ІФС 3 грудня 1988 р. вирішили не творити окремої секції суспільних наук, наукові члени кол. секції історії України мають право увійти і співрацювати з ІФС. У тій справі дирекція ІФС до них звернулася; досі з власної ініціятиви зголосилися шість членів. Ряд членів ІФС зголосили свою співпрацю з редакцією ЕУ-Д.

Для історії треба зазначити, що в листопаді 1983 р. та секція (історії України) мала 21 дійсного члена і 8 членів-кореспондентів. З того числа за п'ять років померло 8 членів, включаючи і пок. голову П. Стерча. 6 дійсних членів і 2 члени-кореспонденти співпрацюють уже довший час із ІФС. Залишається 8 дійсних членів і 6 членів-кореспондентів, щоб заявити свою реактивізацію. За браком відповіді, такі члени поставлять себе поза рамки секції, а поза ними вони не можуть бути науковими членами. Їм, евентуально, лишається право контактуватися з регіональними НТШ як звичайні члени.

Таким чином, стан ІФС на 1 січня 1989 року такий: 72 дійсні члени, плюс 8 (потенційних), 18 членів-кореспондентів плюс 6 (потенційних). Теоретично тепер секція нараховує 80 дійсних членів та 24 члени-кореспонденти.

За звітний час секція відбула свої загальні збори 3 грудня 988 р., у яких взяло участь 18 членів з правом голосування та прислано понад 10 мандатів. Збори обрали нову Дирекцію у складі: В. Маркусь — голова, А. Жуковський — заступник, Б. Боцюрків — заступник, М. Лабунька — заступник, І. Каменецький — секретар, Вс. Ісаїв — член.

ІФС внесла головний вклад у відбутий 2-4 грудня 1988 р. науковий конгрес НТШ на тему: „Українська наука в діяспорі після 1945 р." Секція мала три свої тематичні сесії.

* * *

Як черговий том Записок ІФС в друку є праця д-ра М. Трухана п.з. „Українці в Польщі в 1944-1984 рр.".

В підготові є два збірники: „Матеріяли наукових конференцій НТШ до Тисячоліття" та „Карпатська Україна в XX ст." — матеріяли відбутої наукової конференції НТШ, присвяченої 50-літтю подій на Закарпаті, в березні 1988 р. та чергової конференції в Торонто 18-19 березня 1989 року.

Саме ця друга конференція із закарпатської проблематики є черговим завданням ІФС; конференцію організовується у співпраці з НТШ в Канаді та Карпатським Дослідним Центром.

Василь Маркусь
голова дирекції ІФС

Вісті з канцелярії НТШ

• На сторінках „Свободи" повідомлялося про те, що добірні й цінні книжки драматургічного змісту бл. п. Йосипа Гірняка були ще за життя передані до бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку. При цьому бажаємо подати поправку до повідомлення із засідання поширеної президії НТШ, що було надруковане 8-го лютого ц.р., де було сказано, що Йосип Гірняк передав до НТШ не тільки бібліотеку, але й архів. Фактично НТШ одержало тільки книжки, але не архів.

Первісна ідея Йосипа Гірняка була передати також архів до НТШ, про що він сказав Миколі Галіву. Згодом передумав і передав архів в основному до Українського Музею в Ню Йорку. Так що НТШ не має жадних архівних матеріялів Йосипа Гірняка.

Згідно з бажанням Й. Гірняка, після його смерти Іва Чарська, дочка покійного, передала Миколі Галіву портрет Леся Курбаса роботи Романа Пачовського, який є вже приміщений у вестибюлі НТШ. З певністю можна сказати, що з особистої спадщини Йосипа Гірняка будуть користати українські дослідники і так зберігатиметься світла пам'ять про нашого неперевершеного актора і режисера, успішного публіциста і культурно-політичного діяча Йосипа Гірняка.

• Бібліотека НТШ в Ню Йорку також збагатилася вкладом нашого добродія Івана Пуя, який подарував 11 книг стародруків, переважно чеською мовою. Також передав українські рідкісні книжки та журнали. Крім цього передав чотири ікони невизначених південно-слов'янських малярів та деякі експонати. В цілому Іван Пуйо зробив гарний вклад до бібліотеки НТШ в Ню Йорку. За це висловлюємо йому щиру подяку.

• На останньому засіданні НТШ, що відбулося 21-го січня ц.р., прийнято таких звичайних членів: отця протопресвітера, а тепер єпископа на Південну Америку Владику Василя Іващука, д-р Анну Нагірну і д-ра Ладимира Нагірного. Вітаємо наших новоприйнятих членів у колі Наукового Товариства ім. Шевченка та бажаємо успіхів у праці!

Перший...

(Закінчення зі стор. 2)

син в Австралії" читаємо: „В часі походу австрійського війська до Шлезвік-Гольштайну бідний вояк з Комарна, Михайло Граб, лишився в Німеччині, а звідти відплив до Австралії і тут заложив собі красне господарство. Про своїх земляків наш еміґрант не забув і часто давав о собі знати. Цього ж року прислав до Комарна дві вільні корабельні карти з Гамбурга аж на місце для двох людей, що хотіли б приїхати до нього, бути при нім, а по його смерти (він безженний) обняти ціле його господарство; а має він, як пише, 4 коней, 200 овець і подостатком поля. В 1860-их роках удалось на чужині знайти лучшу долю нинішньому мешканцеві Австралії і другому, Яцкові Цегельському, котрий нині є властителем великої фабрики сафіянів у Відні, знаної не тільки в Австрії, але й закордоном".

Ось так, завдяки війні Австрії і Прусії проти Данії 1864 року, Михайл Граб, українець в австрійській уніформі, опинився в Австралії. Велика шкода, що інформація в „Ділі" не подає, де він поселився. Не знаємо покищо також, чи хтось із його земляків відгукнувся на його листи і приїхав до нього. Може дальші розшуки дозволять нам вияснити це питання. Тим часом ми вважаємо Михайла Граба з Комарна, якщо не першим, то принайменше одним із перших дійсних українських еміґрантів у Австралії.

Заслужене звеличення священика

Коли в стейті Ню Джерзі ідемо на південь шляхом Ґарден Стейт Парквей та минаємо Ґарден Стейт Артс Сентер, де впродовж років щорічно відбуваються літні фестивалі, між ними українські, по обидвох сторонах дороги. Осінню доспіває червона калина. Зауважуємо також цілі оселі новопобудованих гарних просторих домів.

В цих довколишніх містечках, котрі щорічно збільшують своє населення, поселились теж і українські молоді професіоналісти з родинами. Українська католицька церква св. Володимира в Марльборо, Ню Джерзі, служить не тільки духовним потребам українців цієї околиці, але вона є також осередком товариських зустрічів по кожнонедільній Службі Божій. Парохом цієї церкви з невеликим числом парохіян — 80 родин — є загально люблений і шанований душпастир, відомий не тільки

Ден Кваґлі[illegible] вручає плякету признання о. Борсі від Лицарів Колюмба.

українському духовенству, але й мирянам чи не в цілій Північній Америці.

Отець прелат Антін Борса народився в родині Антона і Анни з Захарчуків, 20-го грудня 1905 року, в місцевості Товстеньке, біля Гусятина в Західній Україні.

По закінченні народної школи, а згодом і гімназії ОО. Василіян в Чорткові, молодий Антін Борса студіював теологію у Львові та Станиславові. Отця Бурсу висвятив Владика Григорій Хомишин у Станиславівському Соборі 8-го травня 1932 року.

По висвяченні о. Борса душпастирював у парохіях в Городенці, Коропці і Будзанові. Отець Борса прибув до ЗСА 11-го грудня 1936 року, де бував на парохіях св. Миколая, Україна, Норт Дакота, св. Димитрія в Ґоргам і Вільтон, Норт Дакота, св. Миколая, Гадсон, Ню Йорк; св. Івана Хрестителя, Піттсфілд, Массачусеттс; св. Михаїла, Ню Гейвен, Конн.; св. Івана Хрестителя, Піттсбург, Пенсильванія; св. Петра і Павла, Джерзі Сити, Н. Дж., і Н.П. св. Марії в Бейон, Н. Джерзі, і є дотеперішнім парохом у церкві св. Володимира в Марльборо, Ню Джерзі. В усіх своїх душпастирських призначеннях відзначився отець-ювілят своєю посвятою і охотою до громадської праці при церкві. Був він основником будівлі багатьох українських церков та парохіяльних шкіл і осередків в ЗСА. Відразу після закінчення Другої світової війни отець Борса активно вів старання для приїзду українських скитальців з Европи, давав їм поміч, і особисто стягнув біля одної тисячі людей. Отець Борса теж уділявся загально в потребах УК-Церкви. Він був викладачем для студентів теології в семінарії св. Василія в Стемфорді, Конн.; викладав релігію східнього обряду для римо-католицьких священиків закону Францисканів в Ню Кенан, Коннектикат, та брав участь у цілому ряді інших активностей на терені церковного життя. За довголітню працю в душпастирстві Владика Василь Лостен підняв о. Борсу 7-го березня 1977 р. до ступеня протоєрея. Далі почесні вшанування о. Борси відбулися 15-го грудня 1980 року в катедрі Непорочного Зачаття у Філядельфії, коли тодішній Архиєпископ Мирослав Любачівський вручив отцеві Борсі послання Папи Івана Павла II, та підвищив його на прелата. Не беручи під увагу свого поважного віку, о. Борса не перестає бути активним громадським рушієм, а в церкві відправляє щонедільні Служби Божі, хоч часом, під час відправи, з огляду на його стан здоров'я, змушений сісти на хвилину на приготоване йому крісло при престолі. Отець Борса у своїй теперішній парохії виявляє себе, як і завжди, і взірцевим душпастирем, і підприємчивим господарем громади, зосередженої довкола церкви.

О. Борса — справжній український патріот. Він щиро турбується теперішньою долею українців на Рідних Землях, впливає на те, щоб українська молодь трималася своїх звичаїв та пишалася своїм національним походженням. Отець Борса уділяється також з умінням поза межами Української Церкви. Там він має змогу представити українську справу перед американцями, неукраїнцями. І коли сусідня станиця американської римо-католицької організації Лицарів Колюмба запросила його два роки тому бути їхнім капеляном, о. Борса з охотою прийняв це становище без ніяких застережень. В п'ятницю, 27-го січня цього року, станиця Лицарів Колюмба урочисто вшанувала свого капеляна отця прелата Антона Борсу святковою вечерею в престижевому клюбі Офіцерів американської армії в Форті Манмот, Ню Джерзі. Запрошені були також парохіяни церкви св. Володимира, які були особливо горді цього вечора зі свого улюбленого пароха. Представник Лицарів Колюмба — ірляндського походження, — проводячи церемоніями, вимовляв українські назви: місця походження о. Борси та інші місцевості в Україні коли розповідав про життя о. Борси. Це вшанування вдалось організаторам зробити несподіванкою для о. Борси, — до самого майже кінця вечора отець Борса не знав, що звеличатимуть саме його. Із зворушенням, короткою промовою о. Борса висловив всім присутнім сердечну вдячність за влаштований вечір в його честь.

Присутні були під впливом приємно і культурно проведеного вечора. Цей вечір лишив серед учасників спомин одного з краще проведених святкувань, і ці спогади залишаться на довші роки.

Бажаємо отцеві прелатові А. Борсі витривалості в його праці, та молимось, щоб Всевишній дозволив йому прожити ще довгі — довгі роки в доброму здоров'ї.

Едвард Кухар

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Курс інструкторів гри на бандурі

Посередині проф. д-р П. Гой, у другому ряді посередині М. Чорний, М. Дейчаківський, Ю. Китастий Т. Павловський. Перша справа у першому ряді Л. Чорна.

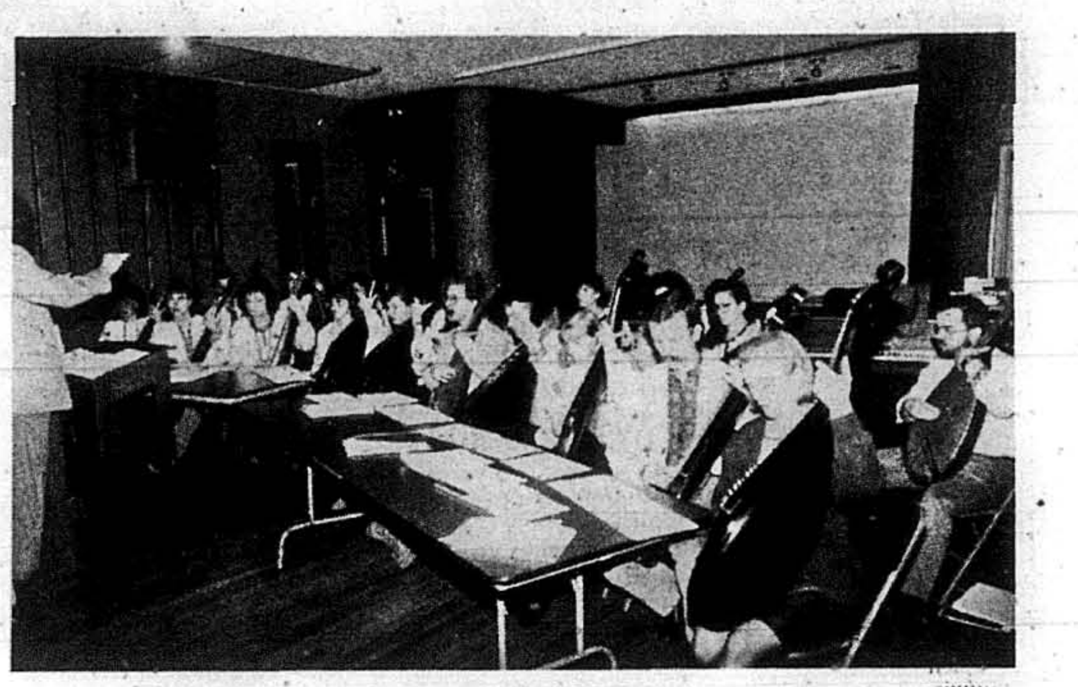
Від 26-го до 30-го грудня 1988 року відбувся в Ню Йорку курс для інструкторів гри на бандурі, спонзорований Товариством Українських Бандуристів, Капелею Бандуристів ім. Т. Шевченка в Дітройті і Школою Кобзарського Мистецтва в Ню Йорку. Курс був частинно спонзорований Стейтовою радою мистецтва Ню Йорку.

Викладачами були визначні молоді бандуристи: Юліян Китастий, Микола Дейчаківський і Тарас Павловський. Ліда Чорна була адміністраторкою курсу. У великій мірі організаційною працею займався ентузіяст бандури Микола Чорний, директор Школи Кобзарського Мистецтва в Ню Йорку.

Зайняття відбувались в домівці УВФ, яку бандуристи дістали зовсім безкоштовно. Приїхало 20 інструкторів з різних країн Европи, Арґентини, Канади і ЗСА.

Головною темою курсу було технічне навчання початківців. Була це дуже потрібна тема, бо за останні роки показуються різні підходи до техніки гри на бандурі між інструкторами поза межами України. Викладачем цієї теми був Ю. Китастий.

Крім головної теми були ще такі виклади: загальні принципи музичної педагогіки, тобто їхнє відношення до навчання гри на бандурі. Навчання потрібної елементарної теорії музики, аранжування, систематичний підхід до з'єднання співу із грою на бандурі, та Зіновій Штокалко і кобзарські лади. Також кожний учасник мав по декілька індивідуальних лекцій.

Під час концерту.

У п'ятницю, 30 грудня, відбувся неформальний кобзарський вечір у залі УВФ. Учасники курсу та любителі кобзарського мистецтва мали нагоду познайомитись.

В програмі були сольові та групові виступи бандуристів.

На кінець слухачі та бандуристи колядували під акомпаньямент бандур. Ті, що мали змогу залишитись у Ню Йорку на довше, далі брали участь у курсі до 4-го січня. Викладачі Ю. Китастий і М. Дейчаківський працювали з ними над технікою гри на бандурі, співом, теорією, аранжуванням та провадженням ансамблевих зайнять.

ТУБ та Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка плянує влаштовувати такі курси щорічно, міняючи головну тему з року на рік. Слідуючий курс плянується від 26-го до 31-го грудня ц.р. в Торонто, Канада, головною темою буде: провадження групових зайнять.

Дарка Лещук

ЮВІЛЕЙНИЙ ДЕБЮТ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"

В суботу, 4-го лютого, в Тінек, Н. Дж., відбулися 38-мі з черги в Америці традиційні вечерниці „Червоної Калини", які презентацією 16 дебютанток відзначили також 30-ліття першого зорганізованого українського дебюту в Америці.

Понад 800 гостей з близьких і далеких стейтів забавлялися в люксусовому приміщенні Ловз Ґленпойнтз готелю. На залі відразу впадали в око оригінальні і надзвичайно ефективні декорації мисткині Орести Федун — листя і ягоди червоної калини, імітовані червоними бальонами. Вечір почався бездоганно поданою та смачною вечерею, і забава продовжувалася до ранніх годин при безперервній музиці віддавна улюбленого „Темпо" та талановитого нового тріо Олеся Кузишина.

Дебютантки також прибули з різних сторін (більшість із них є члени 2-го пластового куреня юначок ім. Лесі Українки в Ню Йорку) — Лідія Ґной у супроводі Маркіяна Шулякевича, Таня Драган у супроводі Романа Бейґера, Ала Клюфас — Петра Клима, Христина Крозієр — Теренса Соломона, Галина Кузишин — Левка Голубця, Ярина Ференцевич — Адріяна Гаваляшка та Христина Ярема у супроводі д-ра Олександра Кмети. Долучилися до них панни з Квінсу Олександра Коваль у супроводі д-ра Тараса Одуляка, з Конектикат Надя Бистряник у супроводі Льва Гайдучка, Віра Сивенька у супроводі Юстина Сая, Наталка Сиротюк у супроводі Льва Ганінчака, з Ню Джерзі — Ірена Ракоча у супроводі Марка Нинки, Наталія Ратич — Юрка Галяревича, Наталія Остапяк — Брієна Ґрінспена, Рома Мазурець — Романа Ратича, а з Каліфорнії — Марта Макаревич у супроводі Михайла Ставничого.

Марта і Орест Кебали представили дебютанток і привітали їх в імені комітету і всіх присутніх гостей з побажаннями, щоб вони навесні свого життя, як той білий цвіт червоної калини, що стала символом українського народу, розвивали свої здібності, дозрівали в громадській діяльності та знаходили способи прикладати ці свої здібності для добра нашої громади і України. На пам'ятку цього вечора дебютантки одержали оригінальну ґрафіку Слави Геруляк — ягоди червоної калини — проєкт, виконаний спеціяльно і виключно для дебютанток вечерниць „Червоної Калини".

Приємно, що цього року серед дебютанток була Ала Клюфас — правнучка покійного Теодора Рожанковського, першого отамана Українських Січових Стрільців. Згадуючи це, не можна не застановитися над історичністю цих вояцьких вечерниць. Започатковані у Львові 1921 р. новозаснованим видавництвом „Червона Калина", щоб придбали фонди для збирання матеріялів та публікації документів про визвольні змагання 1917-1921 рр..

Вечерниці стали популярними у 20-их і 30-их роках. На вечерницях в 1956 р. у Ню Йорку вельми товариський і жартівливий бл. п. інж. Іван Вінтоняк спонтанно зорганізував і виконав на місці „презентацію" панночок, які перший раз були на забаві. Його щаслива ідея „дебюту" ввійшла також в традицію вечерниць першою „зорганізованою" презентацією дебютанток 7-го березня 1959 року з допомогою Нюйоркської пластової станиці, а головно Стахи Гойдиш, яка була тоді кошовою.

Від того часу щороку до своєї смерти 1971 р. інж. Вінтоняк помагав організовувати і представляти дебютанток на забаві разом з бл. п. Мирославою Драган (1960, 1961), а потім десять літ з Христиною Навроцькою, яка була між гостями вечерниць цього року в товаристві Іванни Ганкевич, також довголітня опікунка дебютанток.

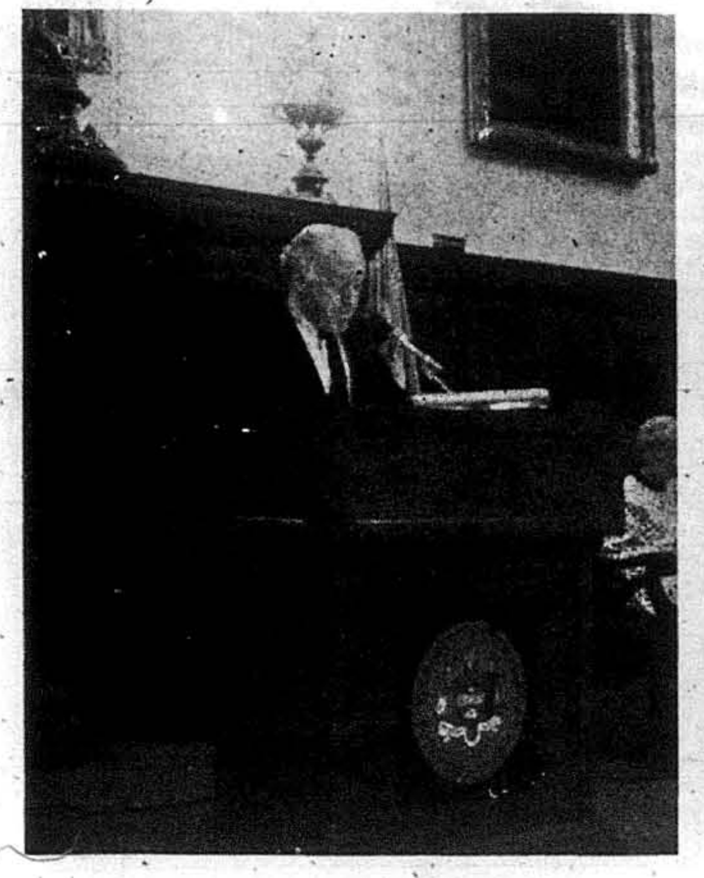
Довгі літа сильно відзначувалася шляхетна і життєрадісна присутність на вечерницях військових організацій. Дебютанток вітав пок. д-р Володимир Ґалан, голова Головної управи Об'єднання б. вояків українців в Америці, їх енерґійним маршом виводив на залю сотник Йоахім Вишневський, по старому товариському звичаю аранжерами танків були полковник УПА Юрій Лопатинський та полковник УНА Володимир Гриньох. Хоч їх вже нема між нами, і хоч часи (і з ними вечерниці) трошки змінилися, їхні ідеї таки заховані в дусі цих вечерниць, яких підготову перебрали з часом представники Пластового загону „Червона Калина". Теперішній Комітет під проводом Стефана Рудика старається цими Вечерницями далі підтримувати ціль, на яку вони були оригінально зорганізовані. В 1988 році між іншими жертвами на громадські цілі, комітет зложив даток на музейний архів УСС.

Дебют „Червона Калина"-89.

В 1990 році комітет запрошує всіх ще раз на вечерниці „Червоної Калини" — в суботу 24-го лютого в тому самому приміщенні.

У Філядельфії відзначено день Солідарности з українськими політв'язнями

Промовляє Роберт Фаранд.

Промовляє Раїса Руденко.

Філядельфія (ХХС). — В четвер, 12-го січня ц.р. в ратуші, в кімнаті прийнять посадника міста Філядельфії, українська громада відзначила день Солідарности з українськими політв'язнями, що був зорганізований цього року так як і в минулих роках Філядельфійським Комітетом Оборони Національних і Людських Прав України. Голова Комітету, Уляна Мазуркевич відкрила програму і привітала шановних доповідачів, запрошених гостей, представників українських організацій, філядельфійську громаду та учнів українського Клюбу при академії Св. В. Великого. Елеонор Дезі, яка заступала посадника міста, передала Комітетові на руки голови проклямацію.

Першим доповідачем був Роберт Вілям Фаранд (deputy secretary of State for Humanitarian Affairs and Human Rights). Роберт Фаранд в своїй доповіді зазначив, що за останній рік в Совєтському Союзі зайшло багато змін, що поглиблюються діялог зі совєтською владою. Минулого року говорив Фаранд „перебувало в таборі суворого режиму ч. 36 десять українських політв'язнів, а сьогодні вони залишили цей табір". „Хоч їхня ситуація не є найкращою, зате ми знаємо що вони не є за колючими дротами". Казав, що в січні ц.р. закінчиться у Відні Конференція людських прав - перегляд гельсінкських угод, а щоб така конференція закінчилася у Відні і відбулася в Москві в 1991 р. наш (американський) уряд подав 4 умови — а саме:

1. Звільнення усіх в'язнів сумління, які були засуджені під 4-ма головними Кодексами кримінального закону.

2. Значне збільшення еміґрації.

3. Припинення усіх перешкод західнім радіовисиланням спрямованим на Совєтський Союз.

4. Зміни законів і правової системи, які мають узаконити сучасні зміни.

„Я радий вас повідомити", — говорив Фаранд, — що 1-го січня Совєтський Союз звільнив в'язнів, які були засуджені під 4-ма головними кодексами кримінального закону, число еміґрантів під кінець 1988 року було на найкращому рівні від 1979 р., припинили перешкоди західнім радіовисиланням, а сам Горбачов як промовляв перед Об'єднаними Націями заявив, що зревізують совєтську правничу систему. Фаранд говорив, що ті зміни це щойно початок і що совєтська політична система мусить цілком змінитися, щоб поправилося життя в Союзі.

Державний секретар Шулц зазначив у розмові з Шевардпадзе, що щойно тоді візьме американський уряд участь у конференції в Москві, як Совєтський Союз буде дотримуватись умов, що були подані на конференції у Відні. Своє слово заключив Фаранд словами Тараса Шевченка, викарбуваними на ґраніті його пам'ятника у Вашінґтоні.

Відтак сестра Ґльорія, яка вміло вела програмою, представила члена міської ради Тачера Льонґстрета, який вручив У. Мазуркевич відзначення і також представила ще одну членку міської ради, приятельку українців Маріон Таско.

Наступною промовляла до зібраних Раїса Руденко, колишній в'язень сумління. В імени політв'язнів привітала присутніх (200 осіб) і сказала „що наш народ відзначає день Солідарности з українськими політв'язанями, що 18 років тому в цей день КҐБ провів масові арешти української інтеліґенції, яка плекала рідну мову і дбала про збереження рідної культури. Раїса Руденко розказала про страшні часи Сталіна, який хотів знищити і поламати українську культуру, говорила про Великий голод в Україні, розповіла, як за часів Хрущова українська література почала висувати ідеї відродження національної свідомости і оборони свого народу. Казала, що появився „Український Вісник", в якому порушували національні проблеми, але Москва побачила, що пробудження національної свідомости українців є великою небезпекою для неї і знову почалися масові арешти. „В ніч з 12 на 13 січня 1972 року по всій Україні пройшла хвиля масових обшуків і арештів і сотні найбільш талановитих представників української інтеліґенції опинилися за ґратами і не всі дочекались звільнення, — продовжувала доповідачка, — але ті всі масові арешти не спинили патріотичного руху в Україні".

В 1976 р. створилася Українська Гельсінкська Група, яку очолив Микола Руденко. „Це потягло за собою нові арешти, але на місце арештованих приходили інші. Тепер Українська Гельсінкська Спілка нараховує сотні членів і є головною надією українського народу. Крім того представники інших національностей України створили ще українську політичну партію під назвою Українська Демократична Спілка. Р. Руденко казала, що „це добре, що американський Уряд підтримує Горбачова і його реформи, але не треба забувати, що в СССР звільнено лише тих політичних в'язнів, які були засуджені за політичними статтями, але в таборах і тюрмах ще сидять правозахисники, яких засудили за сфабриковані злочини." Під кінець Р. Руденко сказала, що „всі досягнення правозахисників України в галузі прав людини стали такими успішними і можливими завдяки вашій активній допомозі, завдяки допомозі світової громадськости, Міжнародної Амнестії, завдяки допомозі американського Уряду і тому в імені патріотів України я висловлюю вам велику подяку".

Слова Р. Руденко в скороченні переклала на англійську мову Орися Гевка.

Стівен Карте, екзекутивний директор Фундації ім. Слепака, говорив про зміни, які зайшли в СССР, про торговельні можливості, що зацікавлюють американських підприємців. Кожне договорення чи спілка з фірмами в СССР мусять бути правильно оформлені в світлі міжнародного права. В рамках сімох принципів Слепака знаходиться застереження щоб американські фірми не вкладали свого капіталу в совєтську мілітарну індустрію.

Програму закінчено висвітленням відеострічки — інтерв'ю з Вячеславом Чорноволом. Стрічку одержано від Божени Ольшанівської.

В п'ятницю, 13-го січня, появилася стаття (зі знімкою Р. Руденко) пера Едґара Вілліямса у щоденнику „Філядельфія Інквайрер".

Ювілей Тисячоліття Хрищення України в Обері-Міссіонес

До історичних роковин Тисячоліття Хрищення України українці Обери приготовлялись завзято заздалегідь. Величаві святкування відбулись 8-го грудня 1988 року. Імпозантна величава церква-базиліка Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії була виповнена не тільки місцевими, але й українцями з далеких колоній.

Чудове положення церкви на горішній частині обителі Василіян є симетрично обсаджене чудовими деревами. Наша церква-красуня стала центром заінтересування цілої околиці. Міські власті при кожній нагоді подають нашу церкву як перший пункт заінтересування на цілий стейт Міссіонес. Нашу церкву дуже часто відвідують різні туристичні групи з Арґентини і всі вони не мають слів захоплення. Часто показують на телевізії у нашій столиці Посадас.

Наш Божий храм існує завдяки нашому пароховi о. Орестові Карплюкові, ЧСВВ. Тут слід згадати, що завдяки його довголітній місійній праці на терені Бразилії і Арґентини побудовано в Беріссо біля Буенос Айрес Малу Семінарію і інші церковні забудовання. В недалекому Енкарансіоні, Параґвай, побудував Колеґію Катехиток Серця Ісусового. В самій Обері його старанням здвигнено пам'ятник Т. Шевченкові, найменовано одну із вулиць „Українською авеню", названо одну із площ в середині міста „Плязолєта Україна".

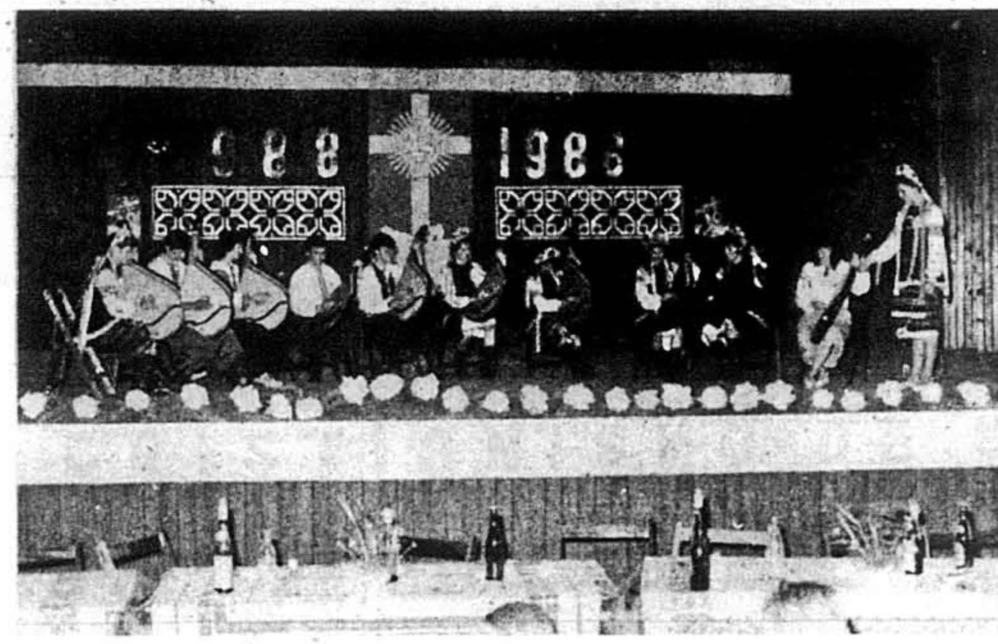
Святкування Тисячоліття очолив Владика Андрій Сапеляк. Після врочистої Служби Божої відбувся спільний обід у великому парафіяльному домі із вигідною сценою. В мистецькій частині взяла участь рідношкільна дітвора під проводом учительки Кекилії Стрихар. Успішно запрезентував себе балет „Калина". Танцювальний гурток „Барвінок", який існує тут найдовше, здобув багато заслужених оплесків.

Атракцією цілої програми був виступ недавно посталого ансамблю бандуристів „Діброва" під проводом талановитої катехитки Марусі Проник.

Промовляли Владика Сапеляк, Е. Островський по-еспанськи, а проф. Володимир Каплун по-українськи. Відомий мистець В. Каплун під сучасну пору закінчує розмальовання нашої церкви.

Чудова природа причинилась до величавого відсвяткування Тисячоліття Хрищення України.

Кекилія Стрихар

Ансамбль „Діброва"

Ювілей мистця

Під кінець минулого року в місті Лос Анджелес зустрів своє 80-річчя заслужений діяч української музично-вокальної культури маестро Володимир Божик.

Ювілят належить до вагомої плеяди мистців важкого передвоєнного і повоєнного періоду, які силою свого таланту й відданості власному суспільству збагачували скарби національної культури.

Народився Володимир Божик 27-го грудня 1908 року в Раві Руській, де закінчив початкову й середню освіту. із ранніх літ він виявляє свої нахили співом у церковному хорі, дириґентурою у цьому ж хорі та хором місцевої Просвіти. Тут він зближується із бандуристом кубанцем Михайлом Телігою, чоловіком славної Олени Теліги, опановуючи мистецтво гри на бандурі.

1927 року молодий Божик стає студентом Львівського університету ділянки музикології, завершуючи її маґістерським ступенем. Після трирічної Музичної Консерваторії він одержує свідоцтво для навчання музики і співу в середніх школах.

Під час власних студій ювілят вивчає спів в клясі сестер Софії та Марії Козловських і одержує диплом, що веде його до дебюту в опері Моцарта „Викрадення із Сераю" у співучасті відомої солістки Люби Німців під дириґентурою Миколи Колесси.

Одночасно він співає у хорах „Бандурист" та „Боян" під дириґентурою Станислава Людкевича, Антона Рудницького та Миколи Колесси. У Музичній Консерваторії він дириґує вісімкою солістів та очолює комісію співу школи Любінецької. На жаль, умови під польською займанщиною не сприяють розвиткові таланту українців Західньої України. 1935 року В. Божик іде до Варшави, де керує квінтетом „Юранда" і згодом працює в варшавському радіомовленні.

Німецько-польська та незабаром німецько-совєтська війна кидають мистця у веремію важких викликів долі і митарств, у наслідок яких в 1943 році він зустрічається у напівзруйнованому берлінському готелі „Кайзергоф" із Капелею Бандуристів втікачів з України, під керівництвом Григорія Китастого. Це була перша зустріч мистців та мистецької одиниці, яка скріплювалась співпрацею протягом наступних десяти літь.

Із закінченням війни Ювілят тісно працює з театром Володимира Блавацького, організовує хори, їздить з концертами. Завдяки зближенню із Василем Левицьким він компонує ряд мелодій до пісень, маршів, пише музику до балету для школи Валентини Переяславець та для театру Йосипа Гірняка. Не відмовляється він від викладання музики в українських школах таборів переміщених осіб, так званих Ді-Пі.

Весною 1949 року мистець перемандровує до міста Рочестеру, Н. Й., розпочинаючи працю в пекарні. Протягом короткого часу він організовує тут мішаний хор, виступає з концертами. Під осінь він разом з родиною переїжджає до Оборин теж у стейті Ню Йорк, а звідтіля іде до Дітройту, де підготовляє Капелю Бандуристів ім. Тараса Шевченка до концертового турне по Америці й Канаді в 1951 році. У Монтреалі Капеля записує свою платівку. Поміж концертами для маестра Божика — фізична праця, дириґетура в хорі церкви Непорочного Зачаття.

У 1953 році Ювіляр повертається до Рочестеру, працює у фабриці й одночасно організовує хор СУМА та дитячу оркестру. У 1957 році разом із Григорієм Китастим й Капелою Бандуристів відбуває успішне турне по країнах Европи. 1960 року він з родиною переїжджає до Каліфорнії з надією покращання важкого стану здоров'я та недуги своєї дружини.

Протягом наступних років Володимир Божик стає у центрі культурного життя українців цього міста й близьких міст Південної Каліфорнії. Організований ним мішаний хор „Кобзар" привабив найкращі сили місцевої громади. Толерантний, скромний і безпретенсійний, він користується загальною пошаною і признанням. „Улюбленець громади" — характеризує його один місцевий діяч, висловлюючи погляди багатьох.

Побажаймо Ювілятові багато сили і творчих осягів!

О. Захарів

Із щотижневої...

(Закінчення зі стор. 1)

люції науково-теоретичної конференції про становище з українською мовою. Конференція відбулася 18-го грудня 1988 року у Львові.

28-го січня членові Пресової служби Ярославові Кендзьорові було повернуто торбу з відеокамерою, яку міліція силоміць забрала в нього 22-го січня після закінчення Молебня, присвяченого 70-річчю возз'єднання УНР і ЗУНР.

28-го січня у червоноградській газеті „Шахтар Червонограда" надруковано статтю під назвою „Синдром мітингової демократії", в якій автор по-лакейськи намагається оправдати беззаконня районових партійних чиновників.

28-го січня у Львові з ініціятиви комітету створення Народного Фронту проведено пікетування з гаслами, в яких закликалося голосувати за поета Ростислава Братуня. Вісім осіб вийшли з агітаційними гаслами на проспект Леніна і дві години, від 12-ої до 2-ої, ходили серед перехожих від Оперного театру до готелю „Інтурист". Участь у пікетуванні взяли члени комітету Народного Фронту Анатолій Косянчук, Владислав Коржов, Петро Кагуй, Володимир Трубійчук, Тарас Максимяк, Ярослав Путько та інші, а також члени УГС Володимир Яворський та Іван Цимбал. Міліція проводити пікетування не перешкоджала. 29-го січня пікетування повторилося. Тільки цього разу до деяких пікетників підходили двоє чоловіків у цивільному з погрозами фізичної розправи, якщо ті не припинять пікетування. Але залякати пікетників їм не вдалося. Пізніше з'ясувалось, що один з цих двох дільничний міліціонер.

20-го грудня 1988 року священика Української Католицької Церкви, члена Української Координаційної Ради УГС, Ярослава Лесіва викликали в міліцію в Болехові Івано-Франківської области. Капітан міліції Латик ознайомив його із заявою, нібито написаною п'ятьма жителями села Розточки Долинського району, в якій Лесіва обвинувачували в обмові Російської Православної Церкви на Святій Літургії на честь 1000-ліття Хрищення України. Нещодавно Лесів зустрівся із підписаними під заявою жителями Розточків Височанським, Гошовським, Тишківським, Оленою Костюк та Софією Ільницькою і виявив, що ніякої заяви вони не підписували. Заяву зфабрикував дільничний міліціонер капітан Дякун, підробивши підписи жителів Розточків.

26-го грудня 1988 року начальник СКТБ науково-виробничого об'єднання Львів-Прилад, Юрій Волков (це молодший брат першого секретаря львівського міськкому партії), видав розпорядження, щоб всю внутрішню і зовнішню документацію вести тільки російською мовою. Інженер цього об'єднання Юрій Мельник, який спробував був вести документацію українською мовою, був покараний позбавленням 50-ти процентів квартальної премії і попередженням.

13-го січня 1989 року в Раду Бурштина на Івано-Франківщині був викликаний активіст Української Гельсінкської Спілки, робітник Михайло Гачинський, що разом із кількома активістами і симпатиками УГС зібрав 4,000 підписів під зверненням УГС із закликом ліквідації атомової енергетики в Україні. Йому пред'явили п'ять інспірованих владою листків від жителів Бурштина із звинуваченням Гачинського і його товаришів, що вони чинять тиск на людей при збиранні підписів, що не відповідає дійсності. Гачинський спростував ці вигадки і домовився із представниками влади, що 3-го лютого він і його товариші із УГС зустрінуться з владою і окремими жителями Бурштина і розкажуть як про кампанію проти атомової енергетики, так і про принципи Української Гельсінкської Спілки.

14-го січня в Донецьку відбулися установчі збори Товариства Рідної Мови ім. Шевченка. В залі було біля 300 осіб. Російськомовний донецький письменник Жуковський, що вів зборами, запропонував обрати в Раду товариства осіб за заздалегідь складеним в партчиновницьких кабінетах списком, куди не ввійшли навіть ініціятори зборів, якими були Гордосевич, Оліхнович та інші. Абсолютна більшість людей проголосувала проти цього списка. Збори після жвавого обговорення виставили своїх кандидатів, з яких і вибрали Раду товариства. Очолив Раду викладач університету Загнідко. Голосуванням також було прийнято рішення називатися „Товариством Української Мови". Все це викликало невдоволення в донецьких владців. Пішли в хід приховані погрози на адресу товариства і його активістів, а 21-го січня члени Ради товариства зібралися на своє перше засідання, на якому Загнідко, наляканий погрозами обкому партії, заявив, що треба міняти склад Ради і утворити її згідно із списком Жуковського. Проте ця пропозиція членами Ради була з обуренням відхилена. В результаті було звільнено Загнідка і обрано головою Товариства кандидата технічних наук Білецького.

Виставка творів Т. Дякова і О. Адамович в Едмонтоні

Осінній сезон культурних активностей в Едмонтоні відкрито виставкою творів знаного гончара Теда Дякова та молодої малярки Оксани Адамович, яку зорганізувала Софія Скрипник 11 — 13-го листопада 1988 року.

Оксана Адамович народилася в Гамилтоні, Онтаріо. Почала серйозно вивчати мистецтво ще в середній школі. Закінчила мистецьку колеґію Онтаріо, була однією з тих, яких колеґія вибрала продовжувати студії у Фльоренції в Італії. Там вона запізналася з мистецтвом італійського ренесансу. Сьогодні Адамович сконцентрувала свою увагу на фігурі. Вживає різні підходи у своїй мистецькій праці. Шукає ліпший, більш ефективний шлях до мети. А її метою, як вона сама каже „не є малювати образ до кінця, а малювати так, щоб глядач міг його доповнити своєю уявою".

На мистецькій виставці в Едмонтоні (зліва): О. Герасимів, Т. Дяків та С. Скрипник.

Відкриваючи виставку, д-р Олена Верхомин-Герасимів сказала, що „для Оксани колір є щось притаманне з дитинства, інтуїтивне, тому що на неї дуже великий вплив мала материнська вишивка, в якій свобідно і сміливо вживалися кольори". Нині Оксана Адамович малює і в той сам час працює в торонтонській ґалерії та приготовляється до дальших мистецьких студій в університеті Ґвелиф, що в Онтаріо.

На тій самій виставці виставляв свої твори Тед Дяків, якого називають „мистець з Божої ласки". Проходить Дяків з Ґай Прері, що в Алберті. Вихований на фармі, почуває велику любов до землі та глини. Вивчав він малярство, графіку і кераміку на п'ятирічному курсі в альбертській мистецькій колеґії. Сьогодні присвятив себе кераміці. Дяків добрий педагог та виховник молодих мистців. Викладав у альбертській мистецькій колеґії, в Келґарському університеті, влаштовує курси гончарства. Про свою творчість Дяків каже так: „Дивлячись як повстає горшок на гончарському колесі — це наче рослина, яка росте від зернятка до цвіту. Навіть ужитковий горщик повинен бути як дорогоцінний камінь, як дорогоцінна музика". Твори Дякова знаходяться у державних та приватних колекціях.

Виставку Дякова та Адамович відкрила короткою доповіддю про мистців доктор Олена Верхомин-Гарасимів.

Я. С.

У ПІВДЕННІЙ ПРОВІНЦІЇ Косово в Югославії у понеділок, 27-го лютого, було запроваджено надзвичайний стан. Як повідомляє пресове агентство ТАНЮҐ, президентська рада Югославії прийняла цей захід „для захисту конституційного порядку, особистої безпеки громадян, а також для забезпечення недоторканости особистої і державної власности". Чужинецькі кореспонденти повідомляють, що на вулицях Прістіни, столиці провінції Косово, появилися танки. Над містом кілька разів пролітали реактивні винищувачі, явно для застрашення населення. Колони військових авт направилися до Тітової Мітровиці, де десять днів тому 1,300 гірників відмовилися вийти на поверхню і оголосили страйк, вимагаючи резиґнації партійного керівництва провінції. У понеділок партійний лідер Косова Рахман Моріна вніс на резиґнацію, щоб припинити страйк шахтарів-албанців, які протестують проти утисків зі сторони партійних властей Сербії, до складу якої входить Косово.

Пресовий Фонд „Свободи"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою пожертву на фонд „Свободи" і дитячого журналу „Веселка" та потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

ЛИСТА ч. 4

В. Хомяк, Маямі	100.00
„Думки про Віру", Стоґтон	50.00
д-р І. Флис, Розлін	41.00
д-р М. Новосад, Елджін	20.00
І. Яворський, Бруклин	15.00
І. Беш, Янґтавн	10.00
В. Вальчук, Бейсайд	10.00
О. Венґерчук, Бойнтон	10.00
Р. Дзюбик, Норвуд	10.00
Єпископська Канцелярія, Стемфорд	10.00
д-р М. Запороженко, Карбондейл	10.00
Г. Захарко, Філядельфія	10.00
Р. Іваницький, Ворм Мінерал Спрінґс	10.00
І. Кардашинець, Страффорд	10.00
С. Кириленко, Белойт	10.00
Е. Мацюк, Торонто	10.00
Д. Меліш, Філядельфія	10.00
С. Олексів, Керґонксон	10.00
д-р Д. Павлишин, Севен Гіллс	10.00
І. Павлюк, Твин Лейкс	10.00
В. Папіж, Дітройт	10.00
В. Пилишенко, Бракпорт	10.00
М. Савчак, Кармел	10.00
О. Соболта, Аллендейл	10.00
І. Стерчо, Нарберт	10.00
А. Юрченко, Елизабет	10.00
Л. Артимишин, Вудсайд	5.00
Я. Базюк, Дітройт	5.00
С. Береґулька, Мелроз	5.00
І. Бойко, Палатайн	5.00
В. Болонний, Стратфорд	5.00
М. Буряк, Юніон	5.00
С. Васків, Рочестер	5.00
М. Війтович, Ст. Ст. Пітерсбурґ	5.00
Ю. Вибачинський, Анагайм	5.00
П. Войновський, Керґонксон	5.00
А. Волошин, Парма	5.00
Р. Вольчук, Джерзі Сиrequire	5.00
О. Головацький, Форт Лодердейл	5.00
Ю. Грубенюк, Торонто	5.00
Б. Ґаховський, Тонаванда	5.00
д-р А. Ґорчинський, Чикаґо	5.00
Н. Ґуран, Рочестер	5.00
К. Денисенко, Вашінґтон	5.00
М. Епіїв, Ню Йорк	5.00
О. Клим, Шаумбурґ	5.00
М. Коваль, Чикаґо	5.00
Ю. Козак, Гантінґтон	5.00
М. Коропишин, Фінікс	5.00
Р. Лесів, Ст. Луїс	5.00
Т. Лопадчак, Асторія	5.00
Б. Лузняк, Купер Ситі	5.00
В. Макара, Кемілворт	5.00
Р. Марчак, Дірборн	5.00
Р. Мицик, Чикаґо	5.00
Л. Одежинська, Філядельфія	5.00
Я. Онищук, Ворм Мінерал Спрінґс	5.00
Б. Орищин, Лейквуд	5.00

П. Остапчук, Вілліямсвілл	5.00
І. Плюта, Брукгейвен	5.00
О. Полатайко, Бетел Парк	5.00
Г. Половинко, Парма	5.00
І. Попадинець, Кенкакі	5.00
О. Роспутко, Філядельфія	5.00
Д. Самотулка, Сомервілл	5.00
І. Селеман, Іст Гартфорд	5.00
П. Сильчак, Лос Анджелес	5.00
А. Соколів, Гемтремк	5.00
В. Таскі, Дітройт	5.00
Ю. Терлецький, Мт. Поконо	5.00
О. Тишовницький, Лос Анджелес	5.00
О. Труш, Юніон	5.00
М. Ханас, Бруклин	5.00
С. Чернянський, Оборн	5.00
А. Шапай, Ірі	5.00
Ю. Демченко, Бейон	3.00
О. Матчишин, Філядельфія	2.50
М. Адамович, Чикаґо	2.00
М. Бискош, Чикаґо	2.00
С. Богданів, Ведерсфілд	2.00
О. Бульба, Маямі Біч	2.00
С. Ґебуза, Шелтон	2.00
Т. Зазуля, Ріґо Парк	2.00
В. Іванишин, Вудбридж	2.00
М. Кальба, Воррен	2.00
Н. Кліш, Філядельфія	2.00
П. Крамар, Ведерсфілд	2.00
М. Кузишин, Юніон	2.00
В. Лаврів, Парма	2.00
Ю. Лоґуш, Милвокі	2.00
І. Озоровський, Джерзі Ситі	2.00
І. Пахолюк, Бирлінґейм	2.00
М. Рачкевич, Дейтона Біч	2.00
Т. Тилявський, Рочестер	2.00
А. Тишко, Філядельфія	2.00
М. Хитра, Елизабет	2.00
С. Чмель, Едисон	2.00
Д. Шпак, Керґонксон	2.00
І. Яринюк, Медисон	2.00
А. Клецор, Норт Брансвик	1.00

Англомовна...

(Закінчення зі стор. 2)

української інтеліґенції, довідається про великий вплив християнства на психіку-вдачу українського народу, від зарання його історії до наших часів. Цей вплив, як інформує книга, чітко проявився в літературній творчості, в музиці, в театрі, малярстві, архітектурі та в побуті, не лише в Україні, але теж в житті української діяспори у вільному світі.

Співробітники книги про Тисячоліття Українського Християнства, знані науковці у своїх ділянках, своїми працями знайомлять чужинців і своїх із забріханністю атеїстичної Москви і її патріярха, та їм підвладних, які своїми книжками і пресою ширять по світі непоінформованим людям, що перед тисяча роками, в 988 році відбулось хрищення російського народу, хоч, як доказують співробітники книги, тоді не було російського народу.

Розплянування цієї книги відповідає редакційній практиці наукових видань. Книга попереджена вступним словом о. Веренфріда ван Стратена, знаного в провідних колах християнського світу, а то і між атеїстами, який в цьому слові каже: „Дорога Українського Християнства, це Хресна дорога і скелиста. Від зарання історії християнська Україна мусіла боронитися проти шалених нападів степових орд, печенігів, половців, татарів, отоманської турецької імперії. Це придбало її назву соборної стіни Европи'. По втраті політичної незалежности, коли Українську Церкву нападали і переслідували польський католицизм і московсько-російське православ'я"... „Дав би Бог, щоб цей відважний народ у скорому часі мав нагоду сповнити свою християнську і національну місію, свобідних Божих дітей, для яких їх найбільший син і мій батьківський приятель. Патріярх Йосиф Сліпий, страждав на Сибірі і в Римі".

Вкінці подані три сторінки змісту, листа 75 ілюстрацій церков книг ієрархії, список співпрацівників, із заподанням їхніх наукових титулів та написаних ними наукових праць. Співпрацівники книги, в аднотаціях до своїх праць подали численні назви наукових книжок інших авторів, які потверджують об'єктивність їх праць в книзі, що є важним додатком для читачів книги-науковців. В кінці книги поміщено 17-сторінковий індекс осіб, названих у книзі, що також підносить її вартість.

У книзі є дві мапи України, на внутрішніх сторінках полотняних обкладинок. На мапах зазначено етнографічні границі українських земель та їх великі і менші міста.

Ця монументальна книга — „Тисячоліття Українського Християнства" — написана по-англійськи, з багатим матеріяком про правдиву історію України, підказує нам, що вона має нищити фальшиву пропаґанду совєтського уряду і їх слуг, які заперечують між чужинцями окремішність українського народу і його культури. Книга, що її прочитав хтось із москвофілів може змінити його на прихильника до змагань визволення України з-під поневолення Москви. Вона актуальна і на друге українське Тисячоліття. Нині більш, як будь-коли є велика потреба давати до університетських, радше, як до публічних, бібліотек інформативні книжки про Україну. Тому і цю книгу, повну джерельного матеріялу, про Україну треба конче дарувати чужинцям-інтеліґентам, політикам, історикам, літераторам та університетам.

Хто пічне цю книжку читати, той спонуканий змістом, прочитає її до кінця. Бо хоча вона наукова, проте доступно написана.

Переслідують...

(Закінчення зі стор. 1)

не було.

Тоді вся громада з плякатами „Свободу Ляк'яненку й Чорноволу" рушила центром міста до будинку ЦК КПУ. Не зважаючи на те, що чорноберетники і група захоплення були напоготові ще біля Міської ради, наказу для нападу закулісні дириґенти їм усе ж таки не дали. В ЦК КПУ виявилися більш поінформованими: майор міліції Білокінь пояснив, що затриманих депортовано — одного в Чернігів, другого — у Львів. А представник апарату ЦК сказав, що після бесіди в міліції обох відпущено на волю в Києві (дивна незгодженість).

Щойно вранці з'ясувалося, що правду сказав міліціонер.

У Гарварді...

(Закінчення зі стор. 1)

ми в бібліотеках Заходу.

Д-р Когут поставив собі завдання відповісти на питання, чи Гетьманщина мала вплив на модерний національний рух українського народу? Відповідь була позитивною. „Захист української автономії причинився до появи пам'яток політичної думки, які стимулювали національне відродження. Окремі представники старої еліти, пов'язаної з Гетьманщиною, сприяли збереженню української культури. І передусім, Гетьманщина дала зразок самоправління України. Національний рух багато чим завдячує добі Гетьманщини, яка була наче інвестицією капіталу для майбутніх поколінь".

Монографія д-ра Когута виходить завдяки щедрості 17-го Відділу Союзу Українок Америки в Маямі. Управа й члени Відділу зрозуміли важливість видання нових наукових праць з історії України й приділили з фонду св.п. Еви Сташків стипендію для науковця, щоб він міг підготувати до друку цю важливу працю.

Книжка Зенона Когута „Russian Centralism and Ukrainian Autonomy: Imperial Absorption of the Hetmanate 1760's-1830's" є черговим виданням УНІГУ. Ціна книжки 19.95 долярів. Її можна замовляти пишучи до: Harvard Series in Ukrainian Studies, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138; tel. (617) 495-7835.